

Høvelte-Sandholm- Sjælsmark Øvelsesplads

Drifts- og plejeplan 2024-2038

Kolofon

Titel

Drifts- og plejeplan for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads,
2023-2038

Adresse

Høveltevej 111, 3460 Birkerød

Udgivelse

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen

Udarbejdelse

Mathias Teglbænder-Bjergkvist,
Rikke Storm-Ringström og Frederikke Hjorth, Rambøll Danmark A/S

Kvalitetssikring

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen

Godkendelse

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen

Fotos

Rambøll Danmark A/S

Internetversion

Drifts- og Plejeplanen kan findes i elektronisk format på
www.ejendomsstyrelsen.dk

Indhold

Læsevejledning	4
1. Resume	5
2. Indledning	7
2.1. Forsvarsministeriets drifts- og plejeplaner	7
2.2. Konkret om drifts- og plejeplanen for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark.....	13
3. Målsætning	15
3.1. Forsvarsministeriets generelle drifts- og plejemålsætninger	15
3.2. Konkrete drifts- og plejemålsætninger for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads	16
4. Status	20
4.1. Beskrivelse af terrænet.....	20
4.2. Historie.....	20
4.3. Ejendomsoversigt og kortgrundlag	21
4.4. Militæranvendelse	22
4.5. Naturen ved Høvelte-Sandholm-Sjælsmark	22
4.6. Publikumshensyn.....	31
5. Analyse	32
5.1. Evaluering af drift- og plejeplan 2008-2022	32
5.2. Analyse af ny indsats.....	37
6. Visioner	39
6.1 Det åbne landskab	41
6.2 Det halvåbne landskab.....	42
6.3 Det lukkede landskab	43
7. Aktiviteter	44
7.1 Rydning	45
7.2 Slåning	46
7.3 Hydrologi	47
7.4 Beplantningspleje.....	47
7.5 Bekæmpelse af invasive arter.....	48
7.6 Publikumshensyn	48
8. Referencer	49
9. Bilag.....	51
9.1. Kortbilag.....	51
9.2. Ekstern høring af forslag til drifts- og plejeplan for Høvelte 2023-2038	52
9.3. Eksterne høringssvar.....	56
9.4. Kortbilag.....	indstik

Læsevejledning

Drifts- og plejeplanen gennemgår de overordnede mål for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads, status samt hvilke langsigtede visioner for driften de beskrevne aktiviteter skal understøtte.

Planen beskriver i indledningen baggrunden for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner på Forsvarsministeriets terræner og specifikt for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads. I afsnittet om målsætninger beskrives herefter de kort- og langsigtede mål for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads, opdelt i strategiske, taktiske og operationelle mål for henholdsvis den militære anvendelse, naturbeskyttelsen og den offentlige adgang.

Den nuværende status for øvelsespladsen er grundlaget for en analyse af den prioriterede indsats, der skal iværksættes i den kommende planperiode. Kapitel 4 om status indeholder således en beskrivelse af øvelsespladsens historie, geologi, ejendomsforhold, militære aktiviteter, arealanvendelse, naturværdier samt en beskrivelse af publikumsadgang.

Planens analysedel omfatter både en opsamling på den udarbejdede evaluering af den tidligere drifts- og plejeplan (FES, 2015) og en redegørelse for, hvilken ny indsats der skal gennemføres i denne planperiode. Indsatsen bygger desuden på de langsigtede visioner, der knytter sig konkret til Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads, medens generelle visioner for Forsvarsministeriets terræner gennemgås i Ejendomsstyrelsens arealudviklingskatalog (FES, 2013).

Til sidst beskrives i tabelform de konkrete aktiviteter, der danner grundlaget for realisering af de beskrevne indsatser. Aktiviteterne bygger på en række modeller (metoder til naturpleje), der findes beskrevet i Bilag 9.3. Retningslinjer for Forsvarsministeriets anvendelse af skyde- og øvelsesterrænerne fremgår af Bilag 9.4. Kommentarer til den eksterne høring gennemgås i Bilag 9.5, og det beskrives, hvordan kommentarerne eventuelt har haft indflydelse på planens aktiviteter. Selve høringssvarene fremgår af Bilag 9.6.

Hvert kapitel (undtagen kapitel 1) indledes med en kort opsummering af kapitlets væsentligste indhold. Denne opsummering fremgår med fed.

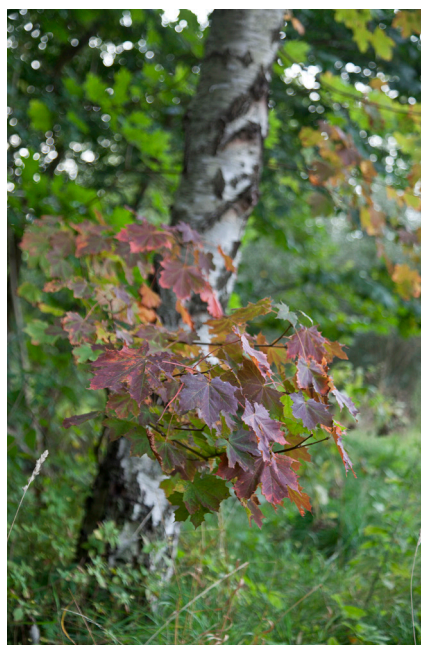
1. Resumé

Siden 1991 er der for en række af Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesområder udarbejdet drifts- og plejeplaner med henblik på at sikre rammerne for uddannelse og træning af militære enheder under realistiske vilkår og samtidig tilgodese hensynet til naturbeskyttelse og den offentlige adgang. Planerne udarbejdes i henhold til Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsens bestemmelse for drifts- og plejeplaner (FES, 2022).

Målsætningen for driften af Forsvarsministeriets arealer er sammensat af mål for henholdsvis militær anvendelse, naturbeskyttelse og den offentlige adgang. Disse forskelligartede mål er formuleret og prioriteret i drifts- og plejemålsætningerne for de enkelte terræner og på grundlag af Forsvarsministeriets øvrige generelle retningslinjer udmøntet i en række arealtilknyttede plejemålsætninger.

Nærværende drifts- og plejeplan fastsætter rammen for udviklingen af Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads for perioden 2023-2038. Planen fastsætter den udvikling af arealerne, der er nødvendig for den daglige militære brug. For Høvelte-Sandholm-Sjælsmark fastsætter planen mål om, at den nuværende samt fremtidige militære brug kan fortsætte.

Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads udgør samlet i alt ca. 534 ha, hvoraf cirka 68 ha består af skov. En del af området er udlagt til 'intensivt plejede arealer' (IPA). Pleje af IPA-arealer som bygninger, veje, p-pladser, værkstedsområde m.m. indgår ikke i denne drifts- og plejeplan. Pleje af de øvrige arealer, som hovedsageligt er lysåbne arealer med naturbeskyttelse, behandles i denne drifts- og plejeplan. Terrænet er af afgørende betydning for Forsvaret, og har et højt aktivitetsniveau. De primære brugere er Den Kongelige Livgarde, men også andre dele af Totalforsvaret benytter området bl.a. Beredskabsstyrelsen, Hjemmeværnet og Politiet

Nærværende plan afløser den tidligere drifts- og plejeplan gældende fra 2008-2022. Indsatsen i Drifts- og plejeplan 2008-2022 er evalueret, og en stor del af de planlagte aktiviteter er gennemført. De største militære ønsker til Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er overordnet set et varieret landskab med åbne, halvåbne og lukkede områder.

Den hidtige indsats mod de invasive arter som bl.a. kæmpe-bjørneklo skal fortsættes i den kommende planperiode.

På Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads findes der naturarealer, der er vejledende beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Der er tale om naturtyperne eng, mose, overdrev, sø og vandløb. Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er desuden levested for en række internationalt beskyttede bilag IV-arter.

Indsatsen for perioden 2023-2038 formuleres i målsætnings- og aktivitetsafsnit. Modellerne for, hvordan indsatsen skal gennemføres, er som udgangspunkt fastlagt ud fra Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsens generelle retningslinjer for forvaltning af de forskellige arealtyper, og omsættes til konkrete aktiviteter. Således planlægges udvikling af arealerne i overensstemmelse med behovet for de militære anvendelsesformer. Drift og pleje af arealerne tilrettelægges, som en videreførelse af den hidtidige løbende indsats, i form af bl.a. slåning, græsning og bekæmpelse af invasive plantearter på hele terrænet. Der planlægges desuden rydning af vegetation ved vandhuller således, at der sikres tilgang af lys til vandspejl. Grundlæggende er den drift og pleje, der planlægges på terrænets arealer primært for at sikre kulisser til øvelsesformål, også med til at sikre at Forsvaret lever op til sine forpligtigelser inden for naturlovgivningen.

2. Indledning

Dette kapitel beskriver baggrunden for drifts- og plejeplaner på Forsvarsministeriets arealer generelt, herunder formålet med planlægningen, planprocessen og retsvirkning af planen. Desuden beskrives den konkrete baggrund for drifts- og plejeplanen for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads.

Igennem de seneste 100 år er en række områder i Danmark blevet udlagt til militære formål, hvoraf en stor del udgør skyde- og øvelses-terræner. Forsvarsministeriet råder således i dag over et samlet areal på ca. 30.000 ha, hvoraf størstedelen udgøres af nogle få, meget store terræner. En stor del af arealerne er naturområder eller tidligere landbrugsarealer, der ikke har været i omdrift i en længere periode. Der er også en del arealer, der drives som ekstensivt lysåbne arealer eller drives som skov.

Den primære målsætning for arealerne er anvendelsen til militære uddannelsesformål. Dernæst prioriteres naturbeskyttelse, herunder naturtyper og arter der er beskyttet af national og international lovgivning. For langsigtet at kunne tilgodese de forskellige interesser, der er tilknyttet terrænerne, er det helt afgørende at sikre en effektiv og målrettet planlægning.

2.1. Forsvarsministeriets drifts- og plejeplaner

Siden 1991 er der udarbejdet drifts- og plejeplaner for Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner med henblik på at sikre mulighederne for den nødvendige uddannelse og træning af enheder under så realistiske forhold som muligt og samtidig sørge for, at Forsvarets forpligtigelser inden for naturlovgivningen overholdes.

Der er med nærværende plan sikret, at eksisterende lovmæssige bindinger er overholdt. Ved nye væsentlige bindinger kan planerne tilpasses, eventuelt via tillæg. Mindre ændringer, særligt af militær interesse, kan gennemføres uden tillæg. Planerne udarbejdes i henhold til Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsens generelle retningslinjer for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner (FES, 2022).

Drifts- og plejeplanerne omhandler i princippet alle forhold, der knytter sig til forvaltningen af Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner. Støjforhold fra militære aktiviteter behandles dog ikke i planerne, men henhører under særlig regulering.

2.1.1 Formål og målgruppe

Formålet med drifts- og plejeplanerne er at sikre et for Forsvarsministeriet bindende dokument, der:

- beskriver militære målsætninger der knytter sig til terrænerne,
- beskriver de naturmæssige forpligtigelser for terrænerne,
- fremlægger en status for terrænernes naturværdier og anvendelse,
- foretager analyse af, hvordan målsætningerne bedst tilgodeses og forenes,
- opstiller visioner for den langsigtede udvikling af terrænerne,
- fastlægger generelle modeller og konkrete aktiviteter for forvaltningen i planperioden, og
- sikrer ejerskab blandt såvel interne som eksterne bidragydere gennem inddragelse i tilblivelsesprocessen.

De primære modtagere af drifts- og plejeplanerne er den til enhver tid driftsansvarlige myndighed hos Forsvarsministeriet samt de militære brugere. Hertil kommer civile myndigheder, frem for alt kommunerne, som med drifts- og plejeplanen opnår et solidt og veldokumenteret udgangspunkt for administrationen af lovgivning på terrænerne - særligt lovgivning om planlægning, miljømål, naturbeskyttelse og vandløb. Endelig er planerne rettet mod offentligheden, herunder ikke mindst lokale interessenter, der ønsker at anvende terrænerne til rekreative formål.

2.1.2 Indhold

Drifts- og plejeplanerne er udarbejdet, så de bliver så operationelle som muligt. De beskrivende afsnit refererer fortrinsvis til allerede publiceret eller på anden måde tilgængelig information. Samtidig er det hensigten, at planerne, for at bevare størst mulig aktualitet, ikke beskriver forskrifter og målsætninger, der er stærkt foranderlige. Dette gælder ikke mindst de militære målsætninger, der kan ændres over kort tid.

Drifts- og plejeplanerne er den ramme, der skal sikre, at målsætninger og aktiviteter på det enkelte terræn samordnes med den konkrete indsats i forhold til naturlovgivning.

Konkrete projekter skal formuleres separat og i hvert enkelt tilfælde vurderes og behandles ved den til enhver tid relevante myndighed. Drifts- og plejeplanerne følger en kapitelstruktur, hvor målsætningerne vægtes højt, så disse på baggrund af et analyseafsnit nemt og overskueligt kan omsættes til egentlige aktiviteter. En gennemgående struktur i planerne er opdeling i følgende to prioriteringer:

1. Militæranvendelse: Uddannelse og træning af militære enheder og øvrige myndigheder som indgår i Totalforsvaret, udvikling af materiel samt vedligehold af bunkers og antenner til brug ved overvågning.
2. Naturbeskyttelse: Bevarelse af naturværdier i forhold til love og bekendtgørelser. Herunder behandles fortidsminder.

2.1.3 Revision, ændringer og tillæg

Opdatering og revision af drifts- og plejeplanerne foregår således, at den nye plan træder i kraft senest, når planperioden for den eksisterende plan udløber. Der kan dog blive tale om, at planerne revideres halvvejs i planperioden. Revisionen består i en evaluering af den forudgående planlægning og indsats, samt en opdatering af status, herunder også eventuel opdatering af lovmæssige krav. På grundlag heraf indstilles eller videreføres eksisterende aktiviteter, ligesom der kan tilføjes nye. Revisionen består desuden af opdatering af kortmateriale.

Ændringer i planer, der ikke umiddelbart forestår revision, kan gennemføres af Forsvarsministeriet efter behørig inddragelse af eksterne parter, herunder civile myndigheder. Ligeledes kan der udarbejdes tillæg for specifikke, afgrænsede temaer (FES, 2022).

2.1.4 Planproces

Revision og udarbejdelse af drifts- og plejeplanerne indebærer en række faser: Igangsættelse, indsamling af data og materiale, formulering, høring, beslutning og publicering og endelig implementering. Interne brugere og eksterne bidragydere inddrages via høring med henblik på identificering af forslag og ønsker til planlægningen samt indsamling af relevante data fra forskningsinstitutioner, myndigheder, nabolodsejere og interesseorganisationer. Inddragelsen sker dels formelt og dels uformelt. Ansvar for planprocessen påhviler Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen (FES, 2022).

2.1.5 Planperiode

Planperioden for drifts- og plejeplanerne er fastsat til 15 år, og konkrete plandispositioner tilrettelægges inden for denne tidsramme. Der kan for nogle aktiviteter være tale om en kortere implementeringsfrist, hvilket vil fremgå af kapitel 7, Aktiviteter.

2.1.6 Virkning, retsbaggrund og myndighedsinddragelse

Drifts- og plejeplanerne er ikke juridisk bindende, og en række af de aktiviteter, planerne beskriver, kræver dispensation og/eller tilladelse mv. i henhold til dansk lovgivning, herunder lovgivning, der er en udmøntning af internationale direktiver mv. Ved inddragelse af interessenter i tilblivelsesprocessen har Forsvarsministeriet dog en berettiget forventning om, at myndighedsbehandlingen af sådanne dispositioner vil ske med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen og dermed smidigt og hurtigt. Tilsvarende ønskes det, at planerne kan blive en platform for samarbejde mellem Forsvarsministeriet og lokalsamfundet, samt bidrage til gensidig forståelse for terrænernes drift, pleje og flersidige anvendelse.

2.1.7 Relation til lovgivning

Forsvarsministeriets drifts- og plejeplaner beskriver ikke de lovmæssige bindinger, der har betydning for det enkelte terræn, herunder de konkrete forhold, der gælder i form af f.eks. udpegning af beskyttede naturtyper (naturbeskyttelsesloven), fredskov (skovloven) og fortidsminder (museumsloven). Lovene er indarbejdet i Forsvarsministeriets egne bestemmelser, der ligger til grund for drifts- og plejeplanerne. Vurderingen af krav om myndighedsbehandlinger af drifts- og plejetiltag, projekter, anlæg mv. er en fast etableret del af Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsens sagsbehandling, hvormed indholdet af de enkelte forskrifter ikke behøver en nærmere beskrivelse i drifts- og plejeplanerne. Eksempler på projekter, der kræver myndighedsbehandling, etablering af nye beplantninger, rydning af eksisterende beplantninger, mv.

Derudover beskriver de landsdækkende statslige vandplaner hvilken indsats og hvilke virkemidler, der skal til for at sikre et godt vandmiljø i området, og udgør desuden grundlaget for opstilling af mål for, hvordan miljøtilstanden skal være i områdets søer, vandløb, kystvande og grundvand. Forsvarsministeriet bidrager med virkemidlerne, hvor det er relevant (f.eks. ændre vedligeholdelse eller restaurere vandløb, etablere nye vådområder og udlægge randzoner).

2.1.8 Relation til generelle retningslinjer

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen har i 2022 udarbejdet bestemmelser, der fungerer som generelle retningslinjer for f.eks. skovdrift, drift og pleje af landbrugsarealer og lysåbne naturarealer, samt forebyggelse og bekæmpelse af invasive arter (FES, 2022). Disse retningslinjer udgør rammen for forvaltningen på det enkelte terræn, og de er således direkte retningsgivende for drifts- og plejeplanerne. Det sker

fortrinsvis gennem nærværende plans kapitel 5 og bilag 9.3, hvor der opstilles modeller for den konkrete implementering af planen, og hvor der er en mere specifik reference til bestemmelserne.

2.1.9 Konkret implementering

Drifts- og plejeplanerne vil i kraft af deres relativt lange gyldighedsperiode kun vanskeligt kunne anvendes som et iværksættelsesdokument til direkte dag-til-dag-implementering af konkret forvaltning. Den myndighed, der til enhver tid har ansvaret for den specifikke implementering af drifts- og plejeplanerne, omsætter planens aktivitetsoversigter til konkrete tiltag på det enkelte terræn og har desuden ansvaret for, at den enkelte aktivitet til enhver tid er i overensstemmelse med gældende lovgivning. Ved eventuel tvivl om, hvorvidt en given aktivitet kan gennemføres lovligt, skal dette altid afklares i samarbejde med Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen.

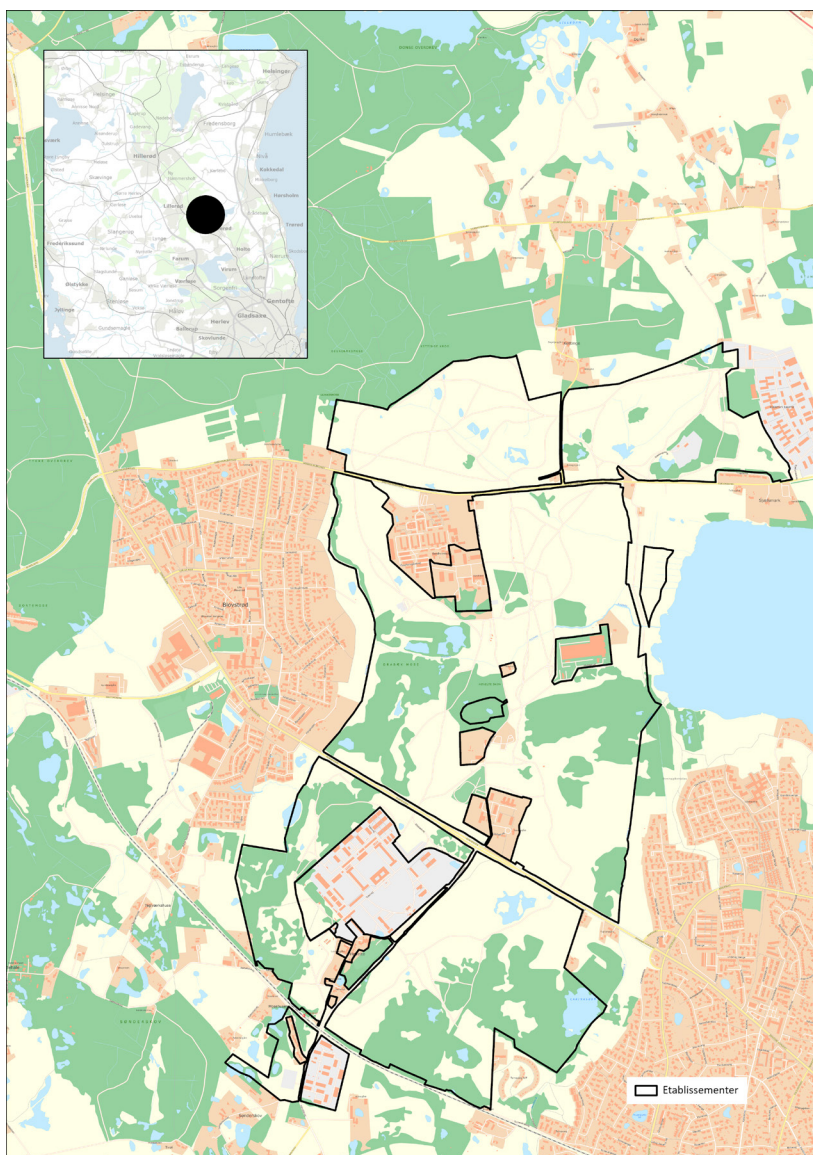

2.2. Konkret om drifts- og plejeplanen for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark

Høvelte- Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads ligger i Nordsjælland, og det samlede areal er 534 ha. Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads består primært af åbent terræn, overdrev og slette, med indslag af lukkede områder bestående af krat og skov. Høvelte- Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads benyttes primært af Den Kongelige Livgarde til våbenuddannelser og operativkørsel. Der er på øvelsespladsen en række bygninger og anlæg, der hovedsageligt anvendes til militæraktiviteter. Området afgrænses af et perimeterhegn, der løbende friholdes for tilgroning.

Der er offentlig adgang til hele af terrænet, når der ikke foregår øvelsesaktiviteter, og her ses både cyklister, hundeluftere, fugleinteresserede samt mange andre.

Oversigtskort over etablerementen

2.2.1 Ny drifts- og plejeplan for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads

Nærværende drifts- og plejeplan er udarbejdet i forår og forsommer 2023 med inddragelse af både interne og eksterne interessenter. I processen er blandt andet den tidligere drifts- og plejeplan inddraget: Høvelte-Sandholm-Sjælsmark, Drifts- og plejeplan, 2008-2022 (Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, 2008), som et særligt betydende grundlag. I forbindelse med udarbejdelse af planen er der foretaget indsamling af data og materiale for at evaluere den drift, der har været i den foregående drifts- og plejeplanperiode. Der er gennemført besigtigelser med overordnet kortlægning af naturværdier og landskabstyper. Der er ikke udført systematiske botaniske registreringer eller nye systematiske registreringer af dyrelivet på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads.

Der har været afholdt et indledende møde med de militære brugere af områderne 16. januar 2023. På mødet blev en række ønsker til områdernes udvikling gennemgået. Efterfølgende er der med udgangspunkt i de militære målsætninger foretaget en afvejning af ønsker og behov for udviklingen af området. Planen er sendt i intern høring i november 2023 og i ekstern høring den 20. juni-19. juli 2024.

3. Målsætninger

Kapitlet beskriver indledningsvist Forsvarets generelle driftsmålsætninger, som overføres på de konkrete driftsmålsætninger for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark. Målsætningerne er opstillet og fordelt på en række strategiske, taktiske og operationelle mål inden for emnerne militær anvendelse og naturlovgivning. Målene er indbyrdes forbundet fra det overordnede og langsigtede til det konkrete og kortsigtede.

3.1. Forsvarsministeriets generelle drifts- og plejemålsætninger

Målsætningen for driften af Forsvarsministeriets arealer er sammensat af mål for henholdsvis militær anvendelse og naturbeskyttelse. Disse forskelligartede mål er formuleret og prioriteret i drifts- og plejemålsætningerne for de enkelte terræner og på grundlag af Forsvarsministeriets generelle retningslinjer udmøntet i en række kortsigtede drifts- og plejemålsætninger for de enkelte delarealer.

Målene opdeles i strategiske, taktiske og operationelle mål. De strategiske mål er langsigtede, mens både de taktiske og operationelle mål skal søges opfyldt inden for planperioden. Målene er indbyrdes forbundet fra det overordnede og strategiske til det konkrete og operationelle.

Strategiske mål beskriver udviklingen af et område på overordnet niveau. Det kan eksempelvis være, at området skal bruges til feltøvelser, eller at man inden for rammerne af den militære brug skal forsøge at understøtte en mangfoldig natur.

Taktiske mål anviser, hvordan de strategiske mål skal opfyldes. Skal landskabet f.eks. udvikle sig til et halvåbent landskab, skal vegetationsstrukturen ændres. Operationelle mål skal gennemføres i den pågældende planperiode. Det kan dreje sig om rydninger, bekæmpelse af invasive arter, beplantninger og lignende. Operationelle mål er ikke konkrete aktiviteter men tiltag, der skal føre til aktiviteter beskrevet i kapitel 7.

3.1.1 Militære formål

Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner anvendes til uddannelses- og øvelsesvirksomhed af Forsvaret samt øvrige myndigheder under Forsvarsministeriet, der indgår i Totalforsvaret. Arealerne skal derfor udvikles, så der til enhver tid er tilfredsstillende kulisser, hvor uddannelse og øvelser kan ske under så realistiske forhold som muligt.

3.1.2 Naturbeskyttelse, herunder kulturminder

Forsvarsministeriets arealer udgør i kraft af mange års ekstensiv drift og målrettet naturpleje nogle af de mest værdifulde naturområder i Danmark. Mange terræner er helt eller delvist udpeget som naturarealer af international betydning med krav om en aktiv indsats for at sikre gunstig bevaringsstatus for særligt udpegede naturtyper og arter (såkaldte Natura 2000-områder, i alt ca. 17.000 ha). Dette kan ske igennem en indsats mod f.eks. næringsstofberigelse, tilgroning, uhensigtsmæssig hydrologi og invasive arter. Hertil kommer, at der på alle terræner potentielt forekommer arter, der kræver særlig beskyttelse, f.eks. odder, flagermus, visse krybdyr og padder samt insekter. Yngle- og rasteadseder for dyr og planter omfattet af habitatdirektivets bilag IV er desuden beskyttede ifølge naturbeskyttelseslovens § 29a og § 30, stk. 2.

Ifølge vejledningen til naturbeskyttelsesloven forudsættes, "at de statslige arealforvaltende myndigheder løbende træffer de foranstaltninger, som er nødvendige for at holde deres arealer i en rimelig stand". Det er en generel forpligtigelse, at Forsvarsministeriet overholder lovgivningen på naturområdet. Forsvarsministeriets arealer rummer ydermere andre væsentlige samfundsmæssige værdier i form af kulturminder, som skal beskyttes.

3.2. Konkrete drifts- og plejemålsætninger for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads

De kort- og langsigtede målsætninger for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er sammensat af en række strategiske, taktiske og operationelle mål:

- De strategiske mål udtrykker de langsigtede mål for den fremtidige drift.
- De taktiske mål tager udgangspunkt i den kommende planperiode og er kontrollerbare på periodeniveau.
- De operationelle mål udgør de mest handlingsorienterede mål, der i lighed med de taktiske mål også er kontrollerbare inden for planperioden.

Samlet set tjener de taktiske mål til opfyldelse af de strategiske mål, ligesom de operationelle mål skal sikre opfyldelse af de taktiske mål. Ved hjælp af denne struktur er de strategiske, taktiske og operationelle mål sammenkoblede for at tydeliggøre den røde tråd gennem drifts- og plejeplanens dispositioner fra det overordnede til det konkrete niveau.

Målene opstilles skematisk for at lette overskueligheden og støtte både den løbende og den afsluttende evaluering af planen.

Af Forsvarsministeriets Miljø- og Naturstrategi fremgår det blandt andet, at udarbejdelse af langsigtede drifts- og plejeplaner er et af de redskaber, som Forsvarsministeriet anvender for at sikre de fremtidige militære anvendelsesmuligheder på arealerne, samtidig med at der tages nødvendige hensyn til naturbeskyttelse og offentlighedens adgang. Strategien fastlægger desuden en række målsætninger for eksensivering af drift, international naturbeskyttelse samt den offentlige adgang, formidling og dialog.

Målsætningen for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads fremgår af de følgende afsnit. Drifts- og plejemålsætningerne for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads følger den overordnede struktur – henholdsvis militær anvendelse og naturbeskyttelse.

3.2.1 Militære målsætninger

Det er et grundlæggende mål at området fastholdes som et øvelsesterræn med stor variation i landskabstyper, samt at bevare området som velfungerende uddannelsessted med mindst de samme muligheder som i dag.

Strategisk	Taktisk	Operationel
Forsvaret skal kunne udføre sit arbejde uden at offentlig adgang er til hindring for dette	Ved indgangen til terrænet informeres om adgangsforhold og ordensregler. Disse kan suppleres, hvis der opstår nye områder med udfordringer.	Den planlagte plejeindsats i form af sikring af lysåbne naturtyper fortsættes, og vil dermed have en gunstig indflydelse på arterne.
By- og nærkampsfaciliteter skal sikres, samt opfylde nuværende og fremtidige behov.	Modernisering af kulissey (Sandford), så området fremstår som byområde og kan anvendes som uddannelsesfacilitet.	Containere skal fjernes fra kulisseyen, så den kan moderniseres med mere bestandige materialer, og evt. udvides på sigt.
Sikring og opretholdelse af fysiske træningsfaciliteter i terrænet.	Feltforhinderbane flyttes til ny lokalitet.	Forhinderbanen er pt. lukket og bør åbne i skovområde tættere på kasernen. Feltforhinderbanen skal moderniseres og placeres tæt på kaserneområdet, så unødigt transport begrænses.
Alle faciliteter skal understøtte uddannelse uafhængig af uddannelsesniveau.	Fremtidssikring af øvelsespladsens faciliteter, gennem design med henblik på størst mulig fleksibilitet.	Alle faciliteter gennemgås med henblik på at optimere deres funktionalitet og fleksibilitet.
Sikring af nødvendig infrastruktur på øvelsespladsen, så terrænet kan anvendes med største fleksibilitet.	Skabe mobilitet i terrænet, for at øge sammenhæng mellem sektorer samt øge anvendeligheden af terrænet.	Der skal etableres overgange over vandløb og rydning af tilgroede stier. Veje, spor og grøfter vedligeholdes løbende.
Tilpasning af naturlige øvelseskulisser i sammenspil med de landskabelige værdier.	Militære øvelser fordrer et alsidigt skov- og naturlandskab, med et behov for støj- og indsynsværn til sikring af terrænets anvendelighed.	Der gennemføres skovrejsning, etablering af volde og etablering af læhegn i områder, hvor det understøtter den militære brug. Skovrejsning, etablering af volde og læhegn i terræn.

3.2.2 Mål for naturlovgivning

Målene for naturbeskyttelse retter sig særligt imod lysåbne områder

Strategisk	Taktisk	Operationel
Indenfor rammerne af den militære brug af Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads skal Forsvaret leve op til sine forpligtigelser indenfor naturlovgivningen.	Tilstanden af de beskyttede naturtyper skal bevares. Naturtyper og arter sikres generelt gennem en langsigtet bekæmpelse af invasive arter.	Der fjernes opvækst på beskyttede naturområder, således de bevares som lysåbne naturtyper. Levesteder for arter, der er tilpasset lysåben natur sikres gennem naturpleje af de lysåbne områder.
Naturtyper og arter sikres gennem en langsigtet bekæmpelse af invasive arter.	Invasive arter bekæmpes for at holde arterne på et acceptabelt niveau.	De invasive arters udvikling kortlægges. Arterne bekæmpes med godkendte bekæmpelsesmetoder. Særligt kæmpe-bjørneklo, japansk pileurt og gyldenris bekæmpes for at holde udbredelse af arterne på et lavt niveau.
Drifts- og plejeindsatsen skal understøtte yngle- og rastesteder for arter på habitatdirektivets bilag IV.	Ved gennemførelse af drifts- og plejetiltag vil der blive indarbejdet foranstaltninger for at bevare den økologiske funktionalitet af eventuelle yngle- og rasteområder for bilag IV-arter i området, så de ikke påvirkes negativt.	Potentielle yngle- og rastesteder for spidssnudet frø skal sikres igennem hensigtsmæssig drift og pleje, herunder oprensning af egnede vandhuller. Potentielle yngle- og rastesteder for flagermus sikres igennem bevarelse af gammelt stående ved til flagermus.
Kulturminde i området sikres.	Beskyttede sten- og jorddiger sikres mod slitage og bevares gennem hensigtsmæssig pleje. Gravhøj ved Høvelte Kaserne friholdes for øvelsesaktiviteter.	Det sikres, at placering af de beskyttede sten- og jorddiger, samt gravhøj er tydeligt afmærket på kort.
Antal og størrelse af bevoksninger og levende hegn fastholdes og udbygges, hvis de militære interesser ikke er i strid med dette.	Bevoksninger og levende hegn udvides og/eller vedligeholdes.	Etablering og genplantning af levende hegn benyttes overvejende hjemmehørende eller lokalitetstilpassede arter.
Sikring af kontinuert skovdække ved ekstensiv skovdrift af nogle skovbevoksede arealer	Skovområder forvaltes efter principperne om naturnær skovdrift.	Udvalgte områder må udelukkende benyttes til øvelser, som foregår til fods. Hugst og skovning sker efter driftsforskrifterne.

4. Status

Dette kapitel giver en status for forholdene på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads ved planperiodens start. Status indeholder en beskrivelse af ejendomsforhold, militæranvendelse, naturværdier og publikumshåndtering. Der gives indledningsvis en summarisk beskrivelse af terrænet og dets historie

4.1. Beskrivelse af terrænet

Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er beliggende i Nordsjælland vest for Sjælsø og udgør ca. 534 ha inkl. bygninger. Terrænet ligger hovedsageligt i Allerød Kommune, men en mindre del af terrænet ligger i henholdsvis Hørsholm Kommune og Rudersdal Kommune.

Området på øvelsespladsen er en mosaik af lavtliggende arealer med enge og moser til mere bakket terræn med overdrev og græsland. Herudover rummer øvelsespladsen tre mindre egentlige skove, nemlig Høvelte Fredskov, Ellebæklund og Frimærkeskoven. Der er mindre beplantninger, krat og læhegn spredt over hele arealet.

Øvelsespladsen gennemskæres af en række mindre vandløb, der alle har tilløb til Sjælsø.

4.2 Historie

Områdets militære historie startede i 1910, hvor staten købte en del af Høveltegårds og Sandholmgårds jorder, hvorpå øvelsesterræn, skydebane, Sandholmlejren og Høvelte Kaserne blev anlagt. Området ved Sjælsmark blev opkøbt i 1950, hvorefter der blev opbygget en kaserne. Her fik området sin nuværende udbredelse. Sandholmlejren blev solgt til Indenrigsministeriet i 1986, hvorefter det blev omdannet til et asylcenter.

Fra 1919-1985 holdt Den Kongelige Livgarde til ved Sandholmlejren, kun afbrudt i en periode under 2. Verdenskrig, hvorefter Den Kongelige Livgarde flyttede til Høvelte Kaserne. Sjælsmark Kaserne husede oprindeligt Kronens Artilleriregiment, som siden 2005 har haft garnison i Varde.

Fra medio 2005 består Den Kongelige Livgarde af Garnisonsstøtteelement, Vagtkompagniet, Den Kongelige Livgardes Musikkorps/Tamburkorps, 1. bataljon (panserinfanteribataljon), samt 2. bataljon (uddannelsesbataljon).

4.3 Ejendomsoversigt og kortgrundlag

Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er ejet af Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen. Det 534 ha store område ligger i Nordsjælland, vest for Sjælsø.

Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads består af flere militære anlæg:

- Kaserne, lejr og garage (KLG), hvoraf størstedelen af områderne er placeret i umiddelbar nærhed til Høvelte Kaserne, Sandholmgård, Høveltegård, samt gl. og ny Motorgård.
- Forhindrebanen er renoveret og bliver liggende. Feltforhindrebanen er nedlagt grundet MHMM projektet. Denne skal reetableres et nyt sted i terræn garnisonsnært jf. de taktiske mål.
- Bæltekøretøjsspor (BÆL), som er permanente spor til bæltekøretøjer.
- Skydebane (SKB) omfatter pistol-skydebanen ved Høvelte Kaserne, en afspærringsfri skydebane, samt den civile skydebane.

Al kortmateriale foreligger centralt og lokalt hos Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen i digital form og opdateres i forbindelse med denne drifts- og plejeplan, samt løbende ved eventuelle korrektioner. Dette materiale ligger til grund for udarbejdelse af de kort, der findes som bilag i kapitel 9.1. Der er tale om to korttyper:

1: Grundkortet viser status for arealanvendelsen på plantidspunktet (2023). I grundkortet medtages betydelige arealanvendelser, samt administrative bindinger. Dette kort anvendes som grundlag for aktivitetskortet.

2: Aktivitetskortet, angiver de delområder, hvor der iværksættes konkrete tiltag. Aktivitetskortet er parallelt med aktivitetsafsnittet (Kapitel 7) udarbejdet for alle planlagte aktiviteter på terrænet.

Alle kort er forsynet med signaturforklaring og en angivelse af målestoksforholdet.

4.4 Militæranvendelse

Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads hører under Etablissemmentspartnerelementet (EP) under Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen (FES). Øvelsespladsen er administrativt inddelt i 16 sektorer. Øvelsespladsen anvendes primært af Den Kongelige Livgardes 1. og 2. bataljon til kamp-, funktions- og enhedsuddannelse til og med bataljonsniveau, herunder kørsel af operative enheder og operativ træning. Øvelsespladsen anvendes også lejlighedsvis af andre enheder, såsom Hærens Officersskole, Hjemmeværnet og Politiet.

Militære enheder tildeles afsnit af øvelsespladsen, tildeling af sektorer på øvelsespladsen gives ud fra følgende prioritering:

1. Lokale enheder
2. Anden uddannelse ved lokalt garnisonerede enheder
3. Uddannelse ved enheder af andre værn
4. Civile arrangementer, efter ansøgning, hvis der ikke er militær anvendelse af området

Øvelsespladsen anvendes intensivt næsten hver dag hele året igennem, ofte også i aften- og nattetimerne. Aktiviteterne tæller bl.a.:

- Gravning af feltbefæstningsanlæg (gravemaskiner) og dækningsgrave (spader) i udlagte graveområder i terrænet.
- Øvelser i terrænkørsel, samt kørsel med bælteketøjer.
- Skydning på skydebaner med skarp ammunition.
- Sprængninger på anviste områder, samt kastning med håndgranater på en øvelsesbane til dette.
- Træning i nærkampshuse (kulisseyen).
- Træning på idrætsfaciliteter som forhindrings- og løbebaner, idrætsplads, samt hundetræningspladser.
- Træning i op- og afsiddet angreb gennem hele terrænet.

4.5 Naturen ved Høvelte-Sandholm-Sjælsmark

De største naturværdier findes i de perifere dele af øvelsespladsen og i de fugtige lavninger ned mod Sjælsø.

Store dele af Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads består af en mosaik af overdrev, skov, krat, åbne sletteområder, vandhuller, moser og vandløb. Det store sammenhængende morænelandskab har en værdifuld flora og fauna, et rigt fugleliv og mulighed for alsidige naturoplevelser. Naturværdien er især knyttet til størrelsen og variationen i landskabet, samt naboskabet til naturområderne ved statsskoven Tokkekøb Hegn og Sjælsø.

Området har tidligere i stort omfang været anvendt til landbrug på de åbne sletteområder. Mod nord ligger et stort sammenhængende overdrev, hvor der er områder med karakteristisk overdrevsflora. Der er tre småskove på området: Høvelte Fredskov, Ellebæklund og Frimærkeskoven. Øvelsespladsen indeholder lavninger med mange mindre søer, samt de større vådområder som Drabæk Mose og Carinasøen mod syd. Der er flere mindre vandløb i øvelsesterrænet med afvanding til Sjælsø bl.a. Ellebæk, Drabæk, Degnebæk, Marens Rende og Kajerød Å.

Rækkefølgen af beskrivelserne følger beskyttelsesniveauet, således naturværdier med det højeste beskyttelsesniveau beskrives først. Til slut beskrives øvrige temaer herunder invasive arter.

4.5.1 Natura 2000

Natura 2000-områder er områder i EU med særlig værdifuld natur. Udpegningen af områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Natura 2000 er en samlet betegnelse for de internationale naturbeskyttelsesområder: habitatområder og fuglebeskyttelsesområder.

Habitatområder udpeges for at beskytte og bevare bestemte naturtyper og arter af dyr og planter, som er af betydning i EU. Fuglebeskyttelsesområderne er udpeget for at beskytte og forbedre levevilkårene for vilde fuglearter i EU.

Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads grænser i det nordvestlige hjørne op mod Natura 2000-område N260: Tokkekøb Hegn, Grønholt Hegn og Ny Hammerholt, som omfatter habitatområde H269. Mod sydvest grænser øvelsespladsen op mod Natura 2000-område N137: Kattehale Mose, som omfatter habitatområde H121. Udpenningsgrundlag for de to Natura 2000-områder kan ses i Tabel 4 1.

*Tabel 4-1 Tabellen viser naturtyper og/eller arter på udpenningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype (Miljøstyrelsen, 2023).*

Udpenningsgrundlag for Habitatområde nr. 269		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Tidvis våd eng (6410)
	Hængesæk (7140)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Stilkeke-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	

Udpenningsgrundlag for Habitatområde nr. 121		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Hængesæk (7140)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Stilkeke-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Stor kærguldsmed (1042)	Stor vandsalamander (1166)

På udpegningsgrundlaget findes udelukkende naturtyper og ingen arter, som potentielt ville kunne findes på øvelsesområdet. Drifts- og plejeplanen har ingen planlagte aktiviteter, som går ud over øvelsesområdet geografiske placering, og vil derfor ikke påvirke naturtyperne på udpegningsgrundlaget.

En væsentlighedsvurdering jf. habitatbekendtgørelsen (BEK nr. 2091 af 12/11/2021), § 6, leder til den konklusion at på baggrund af planens karakter (drift og pleje af øvelsesområde) vurderes det, at de udpegede områder ikke bliver påvirket af de planlagte aktiviteter.

4.5.2 Vandområder

Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Sjælland er udarbejdet efter bestemmelserne i miljømålsloven, som lovmæssigt implementerer EU's vandrammedirektiv (direktiv nr. 2000/60/ EF af 23. oktober 2000) i Danmark. Vandområdeplanen skal ifølge lovgivningen sikre, at vandløb, søer, kystvande og grundvandsforekomster som udgangspunkt opfylder miljømålet 'god tilstand' inden udgangen af 2021. Desuden skal det sikres, at eventuelle forringelser af tilstanden for vandområderne forebygges.

Inden for øvelsespladsen er den kvantitative tilstand af terrænnære, regionale og dybe grundvandsforekomster god/ukendt, mens tilstanden af den kemiske tilstand generelt er ukendt.

Ellebæk, Drabæk, Degnebæk, Marens Rende og Kajerød Å er vandløb inden for øvelsespladsen. De er alle karakteriserede som 'naturlige vandområder' og er målsatte i vandområdeplanen. Den samlede økologiske tilstand af vandløbene er primært vurderet som moderat, ringe og ukendt (Miljø- og fødevareministeriet, 2023). Miljømålet for vandløbene er, at de skal opnå en god økologisk tilstand. Ingen af søerne på øvelsespladsen er tilstandsvurderet eller målsat i vandområdeplanen. Kommunen er ansvarlig myndighed, men ejer og bruger af områderne må ikke have en brug eller drift, som hindrer målopfyldelse. Dette emne behandles ikke yderligere i drifts- og plejeplanen.

4.5.3 Bilag IV-arter

EU's habitatdirektiv foreskriver særlig beskyttelse af en række plante- og dyrearter (EU, 1992). Denne indsats skal ske både indenfor og udenfor Natura 2000-områderne. Til gengæld er der ikke, som for udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områderne, krav om, at der skal ske en aktiv indsats, blot må aktiviteter ikke være i modstrid med målsætning om at forhindre beskadigelse og forstyrrelse samt forringelse af gunstig bevaringsstatus for disse arter. Ligeledes må artens økologiske funktionalitet ikke påvirkes negativt.

Spidssnudet frø

Følgende arter på Habitatdirektivets bilag IV er kendt fra Høvelte-Sandholm-Sjælsmark eller fra området i umiddelbar nærhed (DMU, 2007; Danmarks Miljøportal, 2023; Arter.dk):

- Stor vandsalamander
- Spidssnudet frø
- Brunflagermus
- Pipistrelflagermus
- Skimmelflagermus

Der er ikke systematisk kortlagt bilag IV-arter på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads, men det vurderes, at der på øvelsespladsen forekommer egnede yngle- og rastesteder for flere lokalt kendte bilag IV-arter. Det kan derfor ikke udelukkes, at der kan forekomme andre bilag IV-arter end dem, der er registreret på selve øvelsespladsen. Det gælder især for flagermus, hvor alle danske arter er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV.

Odder

Odder lever i tilknytning til vandløb og vådområder, hvor den især forekommer i søer og moser med store rørskovsområder. Tætheden af odder er aldrig særlig stor, da arten kræver meget plads, ofte mere end 10 km vandløb. Odderen kan parre sig over hele territoriet året rundt, og ungerne fødes i en sikker hule i et afsides, uforstyrret beliggende sø- eller moseområde. Arten er udbredt og almindeligt forekommende i egnede naturområder i det meste af Jylland, samt den er ved at genetablere sig på Fyn og Sjælland.

Flagermus

Sommeropholdsstederne for flagermus findes ofte i hulheder og sprækker i træer og i forskellige slags bygninger. Om vinteren er de foretrukne opholdssteder lokaliteter, der er uforstyrrede og frostfrie. Forskellige arter har forskellige præferencer. Flagermus er afhængig af åbne flader til fødesøgning, men ellers trives flagermus generelt i et varieret landskab med forekomst af skov eller gamle træer i for eksempel levende hegn. De nataktive flagermus jager insekter langs skove, marker og søer. Jagtflugten er hurtig og retlinet.

Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads består af en mosaik af skov, krat og åbent land med eng, mose, søer og slette. Især i Høvelte Fredskov er der træer af ældre dato, som kan være opholdssted, både sommer og vinter. På øvelsespladsen findes generelt mange levende hegn, der er velegnede ledelinjer for flagermus, samt et varieret land

skab med naturlig vegetation og dermed sandsynligvis rigeligt med insekter. Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads vurderes på den baggrund at være af stor værdi for flagermus.

Padder

Stor vandsalamander og spidssnudet frø lever og yngler om foråret og sommeren i rene, solbeskinnede vandhuller. Om efteråret går de på land og lever i skove, haver og nær bygninger, hvor de finder skjul i huller eller i sprækker til vinterdvalen. De er mest aktive i natteti-merne og skjuler sig om dagen. Stor vandsalamander er almindelig i hele landet, hvorimod spidssnudet frø er kendt fra hele landet, mest almindelig i Nord- og Vestjylland, samt i Nordsjælland, og mangler på mange øer.

4.5.4 Nationalt beskyttede naturtyper

30 % af Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er registreret som beskyttede naturtyper jf. naturbeskyttelseslovens § 3, som overdrev, mose, eng, sø og vandløb (kortbilag 1; kap. 9.1). Naturværdien er især knyttet til størrelsen af området, det åbne landskab, og nærheden til statsskoven Tokkekøb Hegn og Sjælsø.

Overdrev

Overdrev har oftest en tør jordbund, der typisk er fattig på næringsstoffer og som består af sand, grus og sten. Overdrev kan dog også forekomme på kalkbakker og lerjord. Overdrev kan være meget artsrige.

Naturtypen overdrev udgør 12 % af øvelsespladsens areal. Overdrene ligger primært sammenhængende i den nordlige del af øvelsespladsen, samt delvist i syd. Overdrene kan have en varieret flora og fauna.

Moser

Moser findes på steder, hvor grundvandet står højt, hvilket gør jorden er vandmættet. Moser har et naturligt plantedække af urter, buske og træer, tilknyttet den høje fugtighed. Der er ofte vandhuller i moserne, da de tidligere blev brugt til tørvegravning.

Naturtypen mose udgør 11 % af øvelsespladsens areal. I den midterste del af øvelsespladsen domineres området af våde naturtyper, herunder Drabæk Mose og Ulerne. Moserne er næringsrige og domineret af tæt pilekrat.

Ferske enge

Ferske enge ligger på lavbundsarealer ofte i tilknytning til vandløb, søer eller moser. Enge opstår grundet påvirkning af græsning, slåning eller oversvømmelser.

Naturtypen eng udgør 5 % af øvelsespladsens areal. I den midterste del af øvelsespladsen findes Engene, Søbakken og Sletterne, som er våde naturområder beliggende ned mod Sjælsø.

Søer

Mindre søer og vandhuller er ynglested for padder og har desuden stor betydning for biodiversiteten generelt, idet de bidrager med levesteder, samt fødesøgnings- og drikkesteder for mange arter. Der er ikke eftersøgt padder i vandhullerne ved besigtigelse, men det er sandsynligt, at flere arter af frøer yngler i vandhuller på øvelsespladsen.

Søer og vandhuller ligger spredt ud i terrænet, især mod nord og syd. Mod syd ligger den 3 ha store Carinasø. Søerne udgør kun 2 % af øvelsespladsens areal.

Vandløb

Vandløb er vandfyldte render med strømmende vand. De er levested for en lang række planter og dyr og fungerer også som vigtige spredningskorridorer i landskabet.

Flere mindre vandløb afvander området til Sjælsø, bl.a. Marens Rende, Ellebæk, Drabæk, Degnebæk og Kajerød Å.

4.5.5 Fredninger

Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads blev fredet af Fredningsnævnet for Frederiksborg Amt ved kendelse af 17. november 2000 (DN, 2023). Fredningen omfatter 503 hektar og er en landskabsfredning. Et mindre areal ved Sandholm til Sjælsølund blev fredet allerede i 1950. Baggrunden for fredningen af det militære område er at sikre områdets status som ubebygget åbent landskab med store natur- og rekreative værdier, også efter at Forsvaret forlader øvelsesterrænet. Formålet med fredningen er at sikre:

- At området ikke gøres til genstand for fremtidig byudvikling
- At de landskabelige og naturmæssige kvaliteter bevares og forbedres
- At de kulturhistoriske værdier bevares
- At områdets fremtidige rekreative anvendelse bevares og forbedres
- At området friholdes for bebyggelse, veje og andre permanente anlæg

Følgende arealer er dog undtaget af fredningen; Høvelte Kaserne, Høvelte Landsby og feltbane, samt Høveltegård, Sandholmlejren og Sjælsmark Kaserne.

Fredningen skal ikke hindre, at den militære anvendelse kan fortsætte som hidtil, og så længe Forsvaret ejer og/eller anvender arealet, reguleres arealernes drift og pleje, vejanlæg og mindre bygningsarbejder, af den til enhver tid gældende drifts- og plejeplan for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads.

4.5.6 Fredede arter

Ud over de arter, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV, kan en række dyr og planter på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads være fredet i henhold til artsfredningsbekendtgørelsen (BEK nr. 521 af 25/03/2021). Det drejer sig bl.a. om alle arter af padder og krybdyr, samt alle arter af orkideer. Desuden er alle vilde pattedyr og fugle fredet, hvis de ikke er omfattet af bekendtgørelse om jagttid.

På Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er der blandt andet registreret padderne butsnudet frø, lille vandsalamander og grøn frø, som alle er fredet (Danmarks Miljøportal, 2023). Derudover findes orkideen skovhullæbe, samt rådyr og krondyr. Der er siden 1976 i alt registreret 199 forskellige fuglearter, hvoraf ca. halvdelen af arterne har ynglet i området. Rød glente, ravn og fiskeørn er hyppige gæster på øvelsesterrænet (DN, 2023).

Beskyttet dige

4.5.7 Fortidsminder

Der er adskillige beskyttede diger på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads. Digerne er omfattede af museumsloven og digebekendtgørelsen (Kulturministeriet, 2013). Derudover findes en gravhøj nær Høveltevej, som ikke er fredet.

4.5.8 Fredskov og § 25 skov

Skovområderne på øvelsespladsen består hovedsageligt af løvskov (ca. 94 %). Det største og mest værdifulde skovområde udgøres af Høvelte Fredskov. Skoven domineres af gamle bøgebevoksninger med fugtige, lave partier med ask. Fredskovspligten blev indført for over 200 år siden for at sikre Danmarks forsyning med træ (Miljøstyrelsen, 2023).

Høvelte Fredskov nævnes i historieskrivningen helt tilbage til 1502. Høvelte Fredskov er yderligere registreret som § 25 skov, også kaldet 'naturmæssigt særlig værdifuld skov' (Miljøstyrelsen, 2023). Kortlægningen af naturmæssigt særlig værdifulde skove er gennemført i de statslige og kommunale skove i 2016-2017. Kortlægningen er et supplement til kortlægningen af habitatskov i Natura 2000-områderne (Miljøstyrelsen, 2023). Ellebæklund er et andet af øvelsesterrænets skovområder. De ældste beskrivelser af arealerne som skov er fra 1771. I dag består skoven primært af ask. Nord for Sjælsmarkvej op mod Sjælsmark Kaserne ligger Frimærkeskoven. Arealet er tilplantet i 1960'erne med asp, ask, rødgran og elm.

4.5.9 Øvrige naturforhold

Rødlistede arter

Den danske Rødliste er en samlet oversigt over ca. 13.300 danske arter og den rummer bl.a. information om, hvor truede alle disse arter er. Resultatet af en rødlistevurdering er, at en art henføres til en rødlistekategori, som afspejler artens risiko for at uddø. Når man taler om 'truede arter', er arterne således registreret som værende i kategorierne: kritisk truet (CR), truet (EN) og sårbar (VU).

På Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er der registreret en truet planteart, humle-kløver (EN) (Miljøportalen, 2023).

Slette

En del af Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads består af gammel landbrugsjord, der nu ligger med åben græsvegetation og har karakter af slette (Kortbilag 1). De gamle marker er stadig opdelt af levende hegn og beskyttede diger, men sporene efter det gamle landbrugsland mindskes med tiden. De levende hegn benyttes i øvelsessammenhæng som skjul og afgrænsning af landskabet.

Krat

Der findes spredte mindre krat på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads, blandt andet på overdrev, slette, eng og mose, hvor tilgroning med vedplanter forekommer naturligt. Krat defineres i arealanalysen som halvåben vegetation, hvilket betyder med en høj dækningsgrad af vedplanter.

Levende hegn

Mange steder på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er de åbne slettearealer gennembrudt af levende hegn, der markerer de gamle marker. Nogle levende hegn er plantet som kulisser til øvelsesbrug i 1970-erne og fremefter. De levende hegn og bevoksninger tjener som skjul og ledelinjer i øvelsesmæssig henseende. Desuden kan de tjene som levesteder for en lang række dyr, såsom flagermus, øvrige pattedyr, insekter og fugle.

4.5.10 Invasive arter

Invasive arter er defineret som indførte, fremmede arter, der ved deres spredning og forekomst skader den hjemmehørende biodiversitet. Der findes både invasive plante- og dyrearter. På Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er der registreret forekomst af flere invasive arter, hvis bekæmpelse er en vigtig indsats i drifts- og plejeplanen.

På store dele af Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads er der tidligere registreret japan-pileurt, rynket rose, kæmpe-bjørneklo, sildig og canadisk gyldenris (Miljøportalen, 2023).

Japan-pileurt

Japan-pileurt er registreret i midterste del af terrænet.

Sildig gyldenris

Er primært registreret i den sydlige del af terrænet, syd for Kongevejen.

Sildig gyldenris

Rynket rose

Kanadisk gyldenris

Er registreret på en enkelt lokalitet i den nordlige del, nær Sjælsmark.

Rynket rose

Rynket rose er registreret på to lokaliteter og har begrænset udbredelse på øvelseterrænet.

Kæmpe-bjørneklo

Er registreret på syv lokaliteter, men findes hist og her i terrænet. Grundet den store variation i terrænet med mange fugtige områder, kan kæmpe-bjørneklo være svær at komme til grundet krat, rørbevoksninger og fugtig mose. Dens udvikling følges tæt, og der ryddes med formål at bekæmpe planten.

Kæmpe-bjørneklo

4.6 Publikumshensyn

Der er offentlig adgang til hele Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads, når der ikke finder øvelsesaktiviteter sted med undtagelse af indhegnede depotområder og sprængningsområder. Ved alle indfaldsveje er der opstillet informationstavler, der opdateres med hensyn til oplysninger om øvelsesaktiviteter og desuden viser kort over området, samt ordensreglement for offentlighedens færdsel. Man kan finde oplysninger, der er relevante for besøgende på Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsens hjemmeside www.ejendomsstyrelsen.dk.

Øvelsespladsen benyttes af civile til bl.a. kondiløb, hundeluftning, cykling, skydning på skydebanen og ridning. Der opleves stigende anvendelse af området til rekreativ brug, samt stigende efterspørgsel af faciliteter. Der skal indgås i dialog med de operative brugere, så den øgede anvendelse ikke skaber problemer i forhold til den ønskede, øgede militære anvendelse. Jagten på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsespladsen forvaltes efter Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsens retningslinjer for jagt og regulering af vildt på Forsvarsministeriets arealer.

Forsvarets terræner

5. Analyse

Dette kapitel indeholder en emneopdelt gennemgang af, hvordan drifts- og plejeplanen på en hensigtsmæssig og balanceret måde kan tilgodese de opstillede målsætninger under hensyntagen til optimering af ressourceudnyttelsen. Der indledes med en evaluering af indsatsen under den gældende drifts- og plejeplan i perioden 2008-2022.

5.1 Evaluering af drift- og plejeplan 2008-2022

Drifts- og plejeplanen for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads for perioden 2008-2022 er evalueret i 2022 i forbindelse med udarbejdelse af nærværende drift- og plejeplan. Evalueringen er gennemgået med henblik på at identificere tiltag, der er gennemført, samt tiltag der helt eller delvis mangler gennemførelse. Evalueringen er foregået på basis af de aktivitetsbeskrivelser og aktivitetsskemaer, der ligger til grund for planlægningen, og som opsummeres i nedenstående tabeller. Datainput til evalueringen stammer fra statusoversigter udarbejdet af Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen.

Nedenstående indeholder en evaluering af indsatsen i 2008-2022, hvor de enkelte aktiviteter fordeles på følgende kategorier.

Gennemført

Aktiviteten har gennemgået nødvendig projektering og myndighedsbehandling, hvorefter planlagt feltindsats er gennemført.

Hvis der er tale om en éngangsaktivitet, beskrives den kort i statusafsnittet. Hvis der er tale om en blivende aktivitet, gives en kort beskrivelse i statusafsnittet, der opstilles et fortsat mål, og der beskrives en aktivitet for den videre indsats.

Projekteret

Aktiviteten har gennemgået nødvendig projektering og myndighedsbehandling, men feltindsats afventer. Den målsættes ikke specifikt i planen, men der opstilles et generelt mål, der sigter på gennemførelse af projekterede aktiviteter. Hvis der er tale om en éngangsaktivitet, beskrives den kort i statusafsnittet. Hvis der er tale om en blivende aktivitet, gives en kort beskrivelse i statusafsnittet, der opstilles et fortsat mål, og der beskrives en aktivitet for den videre indsats. Aktiviteten er fortsat planlagt, men afventer projektering inden for planlagt tidshorisont. Aktiviteten beskrives med målsætning, og overgår til den kommende planperiode.

Ikke gennemført

Aktiviteter der ikke er gennemført i seneste planperiode.

Den videre planlægning for de enkelte aktiviteter beskrives under følgende kategorier:

A. Ikke yderligere

Angiver en aktivitet, typisk en éngangsaktivitet, der er gennemført og rapporteret, og hvor den målsætning, der har styret aktiviteten, er opfyldt.

B. Overgår til videre planlægning

Angiver en fortsat planlagt aktivitet, der ikke er påbegyndt, eller en gennemført aktivitet (typisk vedvarende aktiviteter), der videreføres. Målsætningen opretholdes (eventuelt med justeringer) og bliver styrende for de fremtidige aktiviteter.

5.1.1 Rydning

ID	Lokalitet	Afdeling og litra	Planlagt gennemført	Planlagt indsats	Status 2022	Videre planlægning
1-1	Ulerne	112, 113	2017	Delvis rydning. I området ved Ulerne tyndes krat og underskov. Mindre områder med tæt underskov efterlades.	Gennemført	Ikke yderligere
1-2	Området omkring Sparekasseegen	113f	2017	Delvis rydning. Området omkring Sparekasseegen skal fortsat være en åben skovlysning. Underskoven ryddes.	Gennemført	Ikke yderligere
1-3	Ved de gamle skydebaner	106e, c	2016-17	Delvis rydning. Kratbevoksningerne imellem voldene tyndes og saneres for at fremme områdets generelle øvelsesmæssige anvendelsesmuligheder. Bevoksninger forynges efter anvisninger beskrevet i drift- og plejeplanen.	Ikke gennemført	Overgår til videre planlægning
1-4	Birkebevoksning	113e	2016-17	Delvis rydning. Bevoksningen tyndes.	Ikke gennemført	Overgår til videre planlægning
1-5	Nåleskov syd for Høvelte fredskov og Frimærkeskoven	102j, 107h	2017-18	Delvis rydning med efterfølgende underplantning. Afdeling 107h tyndes og der underplantes efterfølgende i afdeling 107h og 102j med bøg og douglasgran i holme. Områderne hegnes.	Ikke gennemført	Ikke yderligere

ID	Lokalitet	Afde- ling og li- tra	Plan- lagt gen- nem- ført	Planlagt indsats	Status 2022	Videre planlæg- ning
1-6	Ved de gamle skydebaner	106c	2017	Rydning af pil og efterfølgende genplantning. Pil trækkes op og der plantes birk, eg og skovfyr til fremtidige BSO-område. Arealet hegnes efterfølgende.	Gennemført	Ikke yderligere
1-7	Øst for Sandholmlejren	105h	2018	Rydning med efterfølgende genplantning. Poplerne fjernes og der genplanter med eg. Arealet hegnes efterfølgende.	Gennemført	Ikke yderligere
1-8	Vest for Gl. Motorgård	107m	2018	Rydning med efterfølgende genplantning. Poplerne fjernes og der genplanter med eg og lind. Arealet hegnes efterfølgende.	Ikke gennemført	Ikke yderligere

5.1.2 Slåning

ID	Lokalitet	Afde- ling og li- tra	Plan- lagt gen- nem- ført	Planlagt indsats	Status 2022	Videre planlæg- ning
2-1	Overdrevsarealer mm.	112a, 110a, 110g, 120b	4-6 gange årligt	Slåning med opsamling. Arealerne slås og det afslåede materiale opsamles. Ved hver slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område. For at sikre specifikke øvelsesmæssige rammer slås områderne 4-6 gange årligt.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
2-2	Overdrevsarealer	103	Årligt	Slåning med opsamling. Arealerne slås og det afslåede materiale opsamles. Ved hver slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område. For at sikre specifikke øvelsesmæssige rammer slås områderne en gang årligt.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
2-2	Overdrevsarealer	112a, 110a, 107d, 106b, 104b, 102a	Årligt	Slåning med opsamling. Arealerne slås og det afslåede materiale opsamles. Ved hver slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område. For at sikre specifikke øvelsesmæssige rammer slås områderne en gang årligt.	Gennemført	Overgår til videre planlægning

ID	Lokalitet	Afde- ling og li- tra	Plan- lagt gen- nem- ført	Planlagt indsats	Status 2022	Videre plan- lægning
2-5	Slettearealer og overdrevsareal ved Kajerød Birkene	102r, 103c, 104c, 105l, 107b, 108b, 109e, 113m, 114a	Årligt	Arealerne slås hvert år. Ved slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr. 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
2-6	Engarealer	106a, 106j, 107c	Årligt	Slåning med opsamling. Arealet slås med efterfølgende opsamling. Ved hver slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr. 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område. For at og sikre specifikke øvelsesmæssige rammer slås områderne en gang årligt.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
2-1 til 2-7	-	-	-	Slåning med opsamling hvor det er muligt. Ved hver slåning efterlades ca. 2x0,5 ha pr 10 ha uslået.	Gennemført	Overgår til videre planlægning

5.1.3 Hydrologi

ID	Lokalitet	Afde- ling og li- tra	Plan- lagt gen- nem- ført	Planlagt indsats	Status 2022	Videre planlægning
3-1	Vandhul nr. 5	102b	2019	Rydning. Pilekrat rundt omkring søen fjernes med rod. Der følges op i efterfølgende år med gentagne rydninger.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
3-2	Vandhul nr. 7	104f	2016	Rydning. Vådområde bestående af 3 søer. Opvækst rundt om de to vestlige søer fjernes. Pilebuske fjernes med rod.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
3-3	Vandhul nr. 9	102e	2016	Rydning og opstemning for at forbedre vandstand. Krat og pil i moseområderne fjernes. Grøften der forbinder de to moseområder stemmes op for at forbedre vandstanden i de to moseområder.	Gennemført	Overgår til videre planlægning

5.1.4 Beplantningspleje

ID	Lokalitet	Afde- ling og li- tra	Plan- lagt gen- nem- ført	Planlagt indsats	Status 2022	Videre planlæg- ning
4-1	Nord for Gamle Motorgård	107L	2017	Underplantning. Lærk underplantes med bøg og douglasgran i holme. Arealet hegnes efterfølgende.	Ikke gennemført	Ikke yderligere
4-2	Frimærkeskoven	102j	2017	Underplantning. Området underplantes med bøg og douglasgran i holme. Områderne hegnes.	Ikke gennemført	Ikke yderligere
4-3	Ved de gamle skydebaner	106c	-	Genplantning efter optrækning af pil. Området, som er ryddet for pil tilplantes med birk, eg og skovfyr til fremtidige BSO-område. Arealet hegnes efterfølgende	Ikke gennemført	Ikke yderligere
4-4	Øst for Sandholmlejren	105h	2019	Genplantning efter rydning af popler. Området genplantes med eg. Arealet hegnes efterfølgende.	Gennemført	Ikke yderligere
4-5	Vest for Gl. Motorgård.	107m	2018	Genplantning efter rydning af popler. Området genplantes med eg og lind. Arealet hegnes efterfølgende.	Ikke gennemført	Ikke yderligere

5.1.5 Fredning

ID	Lokalitet	Afde- ling og li- tra	Plan- lagt gen- nem- ført	Planlagt indsats	Status 2022	Videre planlæg- ning
5-1	Gravhøj ud mod Høveltevej ved Høvelte Kaserne	112a	2022	Friholdes for øvelsesaktiviteter. Gravhøjen der er ca. 11 meter i diameter og 0,5 meter høj holdes fri for øvelsesaktiviteter, der kan beskadige højen.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
5-2	Hele terrænet	-	Årligt	Sten- og jorddiger friholdes så vidt muligt for øvelsesaktiviteter. På området findes en del jorddiger samt enkelte stendiger. Digerne må ikke beskadiges ved kørsel, gravning eller anden øvelsesaktivitet.	Gennemført	Overgår til videre planlægning

5.1.6 Terræn

ID	Lokalitet	Afde- ling og li- tra	Plan- lagt gen- nem- ført	Planlagt indsats	Status 2022	Videre planlæg- ning
6-1	Hele terrænet	-	Løbende	Overvågning og bekæmpelse. Terrænet overvåges for forekomster af kæmpebjørneklo. Hvis der konstateres forekomster, iværksættes bekæmpelse. Græsning ved Carinasøen fortsættes.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
6-2	Hele terrænet	-	Løbende	Overvågning og bekæmpelse. Terrænet overvåges for hhv. gyvel, gyldenris, vild pastinak og japansk pileurt. Bekæmpelse iværksættes, hvis arterne konstateres på terrænet.	Gennemført	Overgår til videre planlægning
7-2	Hele terrænet	-	2021	Flade afretning af terræn. Kørespor, der opstår i terrænet ved kørsel med større køretøjer udjævnes løbende, for ikke at vanskeliggøre slåning af arealerne	Gennemført	Overgår til videre planlægning

5.2 Analyse af ny indsats

Den nye indsats på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads skal tilrettelægges således, at hensynet til de militære uddannelsesmål prioriteres højest. Terrænet vil derfor til enhver tid være pålagt krav til beskaffenhed, tilgængelighed og indretning til hurtigt skiftende uddannelsesbehov. Det må forventes, at dette krav fastholdes og eventuelt øges i de kommende år. På baggrund af dette er der dog stadig muligheder for både at beskytte de eksisterende naturværdier og at videreudvikle naturværdierne på terrænet i løbet af den kommende planperiode. En særlig opmærksomhed skal fortsat rettes imod de mange vandhuller på terrænet på grund af naturværdier, men også sårbarhed over for påvirkninger, herunder naturlige tilgroning og tilslamning.

Den militære anvendelse kan på en række områder bidrage til en større biodiversitet på terrænet i kraft af det militære uddannelsesmæssige behov for et varieret landskab.

Det forudsættes jævnfør naturbeskyttelseslovens § 52, at Forsvarsministeriet som statslig arealforvaltende myndighed løbende træffer de foranstaltninger, som er nødvendige for at holde egne arealer i en naturmæssig rimelig stand.

5.2.1 Tilgroning

De dele af terrænet, der er ved at gro til med træer og buske er ofte mindre gunstige som uddannelseskulisser for infanteri kampkøretøj og bliver derfor ikke præget af de militære aktiviteter, der potentielt kan holde tilgroningen nede, hvilket giver en negativ selvforstærkende effekt. For igen at fremme områdets øvelsesmæssige værdi, vil der være behov for en delvis rydning på arealerne. Omkring vandhuller, hvor kørsel normalt ikke tillades, vil der løbende være behov for rydninger af opvækst. De mindste vandhuller er særligt truet af tilgroning, som bør prioriteres først.

5.2.2 Hydrologi

De åbne vandflader i vandhullerne vil med tiden forsvinde, hvis der ikke foretages indgreb. Dette vil være problematisk for de mange padderter, der er afhængige af lysåbne vandflader som yngleområder. Der vil derfor fortsat være behov for vedligeholdelse af vandhullerne i drifts- og plejeplansperioden.

En række af vandhullerne har enten ikke været plejet tidligere eller også er plejen foretaget for så længe siden, at der er behov for en ny oprensning/rydning inden for ganske få år. Oprensningerne skal være skånsomme og kan efterlade vandhullerne med flade brinker. Som

udgangspunkt er det af naturhensyn at foretrække, at slam og andet næringsrigt materiale fjernes helt eller udjævnes i god afstand fra vandhullerne. Ved at fjerne næringsstoffer forlænges endvidere tiden inden vandhullet skal oprenses igen.

Eventuelt kan kvasbunker fra rydning efterlades i terrænet på steder, hvor de ikke er til gene for den militære brug, da kvasbunker kan huse levesteder for en lang række mindre dyre- og fuglearter på terrænet.

Før plejen af det enkelte vandhul iværksættes, skal der udarbejdes en nærmere projektbeskrivelse.

5.2.3 Beplantningspleje

I flere områder inden for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads ønskes nyetablering af levende hegn, eller udvidelse af eksisterende skovområder, for at kunne udnytte landskabet til militæraktiviteter.

5.2.4 Invasive arter

Den eksisterende indsats mod invasive arter for hele Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads fortsættes i planperioden 2023-2038.

5.2.5 Fortidsminder

På området findes en del jorddiger samt enkelte stendiger. Sten- og jorddiger friholdes så vidt muligt for øvelsesaktiviteter. Digerne må ikke beskadiges ved kørsel, gravning eller anden øvelsesaktivitet. Dette bør fremadrettet ikke være en aktivitet, men en del af de blivende bestemmelser for øvelsespladsens brug.

5.2.6 Formidling, færdsel og adgang

På terrænet opsættes informationstavler om hvor og hvornår, der er øvelsesaktiviteter. Placeringen af informationstavler planlægges i samarbejde med de lokale brugere. Informationstavlerne vil desuden indeholde oplysninger om ordensreglement for færdsel.

6. Visioner

Dette kapitel giver en beskrivelse af de langsigtede visioner for landskabstyperne og arealudviklingen på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads. Det omfatter en vurdering af de såkaldte landskabstyper, der beskriver visionen for fordelingen af det lukkede, halvåbne og det åbne landskab på større delarealer. Ligeledes omfatter beskrivelsen de såkaldte arealudviklingstyper, der understøtter den langsigtede vision for udviklingen af tilstanden på arealet.

Opdelingen af de militære øvelsesterræner i lukkede, halvåbne og åbne landskaber og deres militære naturmæssige udviklingsmål er beskrevet nærmere i publikationen Arealudviklingskatalog, Et værktøj til arealplanlægning på Forsvarets arealer (FES, 2013). Hver landskabstype omfatter en række arealudviklingstyper, der nærmere beskriver det typiske landskab og dets naturindhold.

Ønsker for den fremtidige udvikling af landskabstyperne på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads fremgår Figur 6 1.

Det er visionen, at Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads skal være præget af store sammenhængende åbne arealer. Desuden skal der opføres levende hegn i den nordlige del af terrænet og rejses skov på enkelte områder.

Figur 6-1 De fremtidige landskabstyper på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads, jævnfør visionen for områdets langsigtede landskabelige udvikling, hvor der bevares store sammenhængende områder med åbent landskab. Desuden skal der udvikles større områder med halvåbent landskab og få områder med lukkede landskaber, med henblik på at sikre gode rammer for øvelsesvirksomhed.

6.1 Det åbne landskab

Det åbne landskab er uden træbevoksning, men ofte med naturelementer som levende hegn, krat mv. Det åbne landskab er kendetegnet ved lavt voksende urte- og græssamfund og slettearealer. På Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads findes store områder med overdrev og eng samt spredte sletteområder.

Figur 6-2 Eksempel på det åbne landskab.

Figur 6-3 Eksempel på åbent landskab på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads.

6.2 Det halvåbne landskab

Det halvåbne landskab kan have karakter af spredt bevoksning med naturlig indvandring af træer. Landskabstypen kan beskrives som skov med åben struktur eller mere spredt bevoksning med f.eks. grupper af træer og buske. På Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads findes store sammenhængende områder med halvåben vegetation, især i den nordlige del af området.

Figur 6-4 Eksempel på det halvåbne landskab.

Figur 6-5 Eksempel på det halvåbne landskab på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads.

6.3 Det lukkede landskab

Det lukkede landskab er karakteriseret med høj bevoksningsgrad. Området vil ofte kunne karakteriseres som løv-, nåle- eller sumpskov. På Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads findes denne type spredt rundt i mindre områder.

Figur 6-6 Eksempel på det lukkede landskab.

Figur 6-7 Skoven i baggrunden er et eksempel på et lukket landskab på Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads.

7. Aktiviteter

Dette kapitel beskriver, på baggrund af kapitlerne Målsætning, Status og Analyse, den konkrete, praktiske realisering af indsatsprogrammet på det enkelte delareal.

Det vedlagte aktivitetskort (kortbilag 2; kapitel 9.1) illustrerer de overordnede planlagte drifts- og plejetiltag i den kommende planperiode (15 år). De enkelte aktiviteter er nærmere beskrevet i nedenstående afsnit. Størstedelen af aktiviteterne knyttes til en række modeller, der er nærmere beskrevet i arealudviklingskataloget (FES,). Modellerne beskriver den drift, der skal gennemføres på det enkelte areal. Modellerne skal sikre opfyldelse af målsætningerne på sigt og bygger i vid udstrækning på rammer og vilkår fra Ejendomsstyrelsens generelle retningslinjer for arealdrift og -pleje (FES, 2013). De første afsnit omfatter aktiviteter, der kan henføres til specifikke modeller.

For hver aktivitetsgruppe opstilles en tabel over de planlagte aktiviteter. Tabellen indeholder kolonner med oplysninger om: Id, lokalitet, afdelinger, areal, målsætning/formål, udførelsestidspunkt og aktivitetsbeskrivelser. Id-nummeret fremgår også af aktivitetskortet for at koble kort og tabel sammen. Arealet angiver den omtrentlige størrelse i hektar (hvis ikke andet er angivet). Under aktivitetsbeskrivelser udbygges den enkelte aktivitet.

7.1 Rydning

Rydning foregår efter model 1. Der henvises til aktivitetskortet (kortbilag 2), hvor arealerne er indtegnet og ID kan genfindes.

Det overordnede formål med rydningen er at genskabe/opretholde et åbent landskab som forudsætning for de militære uddannelser.

ID	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
1-1	Hele området	102, 103a-e, 103g-j, 107a-j, 107l-q, 113a-c, 113e-f, 113h, 113j, 113m-n.	Ca. 200 ha	Løbende	Delvis rydning Rydning af bevoksninger; træer og buske, der forhindrer anvendelse af spor / veje. Generelt skal det være muligt at rydde træer løbende, som er over 20 cm høje.
1-2	Ellebæk Lund	105e og 106e	Ca. 2 ha	Løbende	Delvis rydning Rydning af bevoksninger; træer og buske, der forhindrer anvendelse af gammel panserbro. Rydning af underskov i eksisterende skovområde.
1-3	Skovområde	106c, 106d, 106j	Ca. 14,5 ha	Løbende	Delvis rydning Rydning af underskov i eksisterende skovområde samt korridorerne på gammel skydebane.
1-4	Hele området	106B, 108B	Ca. 1 ha	Løbende	Delvis rydning Rydning af bevoksninger; træer og buske, der forhindrer optimal anvendelse af kuperet bevægeterræn.
1-5	Skovområde	110a-c, 110e-g, 110j, 110l, 110n, 110p	Ca. 47 ha	Løbende	Delvis rydning Rydning af underskov i eksisterende skovområde og eventuel etablering af "skovlunde" (20x20m)
1-6	Hele området	112a-e, 112g, 112j-k, 113a-b, 113d, 113f-g, 113k, 113n	Ca. 86 ha	Løbende	Delvis rydning Rydning af bevoksninger; træer og buske, der forhindrer anvendelse af spor / veje. Rydning af underskov i eksisterende skovområde og eventuel etablering af "skovlunde" (20x20m).

7.2 Slåning

Gennemføres efter model 2 og 3. Slåningen skal foregå årligt eller efter behov.

ID	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
2-1	Overdrevsarealer mm.	110a, 110g, 112a	Ca. 55,5 ha	4-6 gange årligt	Slåning med opsamling Arealerne slås og det afslåede materiale opsamles. Ved hver slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område. For at sikre specifikke øvelsesmæssige rammer slås områderne en gang årligt. Hvis der er forhold der ikke gør opsamling muligt udføres slåning uden opsamling.
2-2	Overdrevsarealer	103a-e, 103g-j	Ca. 55 ha	Årligt	Slåning med opsamling Arealerne slås og det afslåede materiale opsamles. Ved hver slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område. For at sikre specifikke øvelsesmæssige rammer slås områderne en gang årligt. Hvis der er forhold der ikke gør opsamling muligt udføres slåning uden opsamling.
2-3	Overdrevsarealer	112a, 110a, 107d, 106b, 104b, 102a	Ca. 104 ha	Årligt	Slåning med opsamling Arealerne slås og det afslåede materiale opsamles. Ved hver slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område. For at sikre specifikke øvelsesmæssige rammer slås områderne en gang årligt. Hvis der er forhold der ikke gør opsamling muligt udføres slåning uden opsamling.
2-4	Slettearealer og overdrevsareal ved Kajerød Birkene	102r, 103c, 104c, 105l, 107b, 108b, 113m, 114a	Ca. 62 ha	Årligt	Slåning uden opsamling Arealerne slås hvert år. Ved slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr. 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område.
2-5	Engarealer	106a, 106j, 107c	Ca. 19 ha	Årligt	Slåning med opsamling Arealerne slås og det afslåede materiale opsamles. Ved hver slåning efterlades ca. 2 x 0,5 ha pr 10 ha uslået. Ved hver slåning ændres placeringen for det uslåede område. For at sikre specifikke øvelsesmæssige rammer slås områderne en gang årligt. Hvis der er forhold der ikke gør opsamling muligt udføres slåning uden opsamling.

7.3 Hydrologi

Gennemføres efter model 4. Det tilstræbes, at plejetiltag foregår på en sådan måde, så der altid er uforstyrrede vandhuller/vådområder i nærområdet, og indsatsen det enkelte år fordeles over hele øvelsespladsen. Ligeledes vil det være hensigtsmæssigt, at indsatsen sker løbende over planperioden. Placeringen af vandhuller/vådområder fremgår af grundkortet, kortbilag 1. Generelt skal moser med pilekrat have lov til at udvikle sig naturligt, på en sådan måde at pilen bliver gammel og efterhånden mere lysåben. Ved regelmæssig rydning fremmes den kraftige vækst og mosen bliver mørk og artsfattig. Gamle pilemoser indeholder en høj diversitet af mosser og urter. For aktiviteter, der kan påvirke tilstand af beskyttede vandområder, gælder det, at aktiviteten iværksættes efter en myndighedsgodkendelse på baggrund af udførlige projektbeskrivelse.

ID	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
3-1	Vandhuller	Hele området	Ca. 7 ha	Løbende	Oprykning Alle vandhuller oprenses løbende over perioden.

7.4 Beplantningspleje

Gennemføres efter model 5 og 6. Beplantningspleje omfatter etablering af skov og levende hegn.

ID	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
4-1	Hele området	103a-e, 103g-j, 106a, 108a-b, 108d, 108f, 108h, 108j	Ca. 102 ha	Løbende	Hegnssætning – skov Etablering af / udbygning af eksisterende bevoksning. Placering og afstand skal understøtte principperne for den bevægelige kampeksercits. Beplantningen skal være ca. 25 meter bred.
4-2	Hele området	103	Ca. 52 ha	Løbende	Afbrænding Afbrænding efter behov.
4-3	Skovområde	102r, 104c, 104b	19,5 ha	Løbende	Plantning Etablering af ny skov med blandede arter ifm. udvidelse af eksisterende skovområde.

7.5 Bekæmpelse af invasive arter

Gennemføres efter model 7. Der skal foretages en løbende bekæmpelse af invasive arter hvert år. Ved bekæmpelse af invasive arter skal der være opmærksomhed på, at inficeret jord, planterester eller frø ikke spredes til andre lokaliteter via maskinel og transport rundt på området.

ID	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
5-1	Hele terrænet	-	-	Hvert år	Overvågning og bekæmpelse Rynket rose bekæmpes mekanisk ved opgravning/slåning i det omfang der er nødvendig. Hele året.
5-2	Hele terrænet	-	-	Hvert år	Overvågning og bekæmpelse Individer af kæmpe-bjørneklo rodstikkes om foråret. Gentages efter 14 dage. Græsning ved Carinasøen fortsættes. April -maj.
5-3	Hele terrænet	-	-	Hvert år	Overvågning og bekæmpelse Gyvel bekæmpes mekanisk ved opgravning/slåning før frøsætning, de steder hvor det vil kunne bidrage til militære kulisser. Oktober-juni.
5-4	Hele terrænet	-	-	Hvert år	Overvågning og bekæmpelse Japan-pileurt bekæmpes ved rodstikning af nyetable-rede individer. Opgravning og slåning af ældre individer. April-maj.

7.6 Publikumshensyn

Gennemføres efter model 8. Der skal opsættes informationstavler i samarbejde med de lokale brugere.

ID	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
6-1	Hele terrænet	-	-	Løbende	Infostander Placering af informationstavler, der oplyser om adgangsregler, planlægges i samarbejde med de lokale brugere.

8. Referencer

Danmarks Miljøportal (2023).

Tilgængelig på: <https://arealinformation.miljoeportal.dk/>

DN (2023). Danmarks Naturfredningsforening

Tilgængelig på: <https://www.fredninger.dk/fredning/hoevelte-sandholm-oevelsesomraade/>

DMU (2007). Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning. Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007. Tilgængelig på: www.dmu.dk

EU (1992). Rådets direktiv 92/43/EØF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer.

Tilgængeligt på: <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturbeskyttelse/international-naturbeskyttelse/eus-naturbeskyttelsesdirektiver>

FES (Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste) (2013).

Arealudviklingskatalog. Et værktøj til arealplanlægning på forsvarers terræner. Tilgængelig på: <https://www.ejendomsstyrelsen.dk/globalassets/fes/dokumenter/publikationer/natur/brochurer/-brochurer-militar-natur-dk-.pdf>

FES (Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen) (2015). Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads. Evaluering af drifts- og plejeplan 2008-2022. Tilgængelig på: <https://www.ejendomsstyrelsen.dk/da/om-os/publikationer/drifts--og-plejeplaner/>

FES (Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen) (2015). Projekt-katalog – Militærnatur. Synergi mellem militær arealanvendelse og naturudvikling. Tilgængelig på: <https://www.ejendomsstyrelsen.dk/globalassets/fes/dokumenter/publikationer/natur/brochurer/-brochurer-militarnatur-dk-.pdf>

FES (Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen) (2022). FES bestemmelse for drifts- og plejeplaner. Underbilag 1 og 2 til Bilag 5, samt Bilag 5, til FBEBST 610-6 med underbilag. Tilgængelig på: <https://www.ejendomsstyrelsen.dk>

Kulturministeriet (2013). Bekendtgørelse om beskyttede sten- og jorddiger og lignende (digebekendtgørelsen) nr. 1190 af 26/09/2013. Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/>

Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste (2008). Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads. Drifts- og plejeplan 2008-2022. Tilgængelig på: <https://www.ejendomsstyrelsen.dk/da/om-os/publikationer/drifts-og-plejeplaner/>

Miljø- og Fødevareministeriet (2021) BEK nr. 1466 af 25/03/2021. Bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt. Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/>

Miljø- og fødevareministeriet, 2023. MiljøGIS for basisanalyse for vandområdeplaner 2021-2027. Tilgængelig på: www.mst.dk

Miljøstyrelsen (2023). Natura 2000-plan 2022-2027, Tokkekøb Hegn, Grønholt Hegn og Ny Hammerholt. Tilgængelig på: <https://mst.dk/media/pfoeldxi/n260-natura-2000-plan-2022-27-tokkekoeb-hegn-gronholt-hegn-og-ny-hammersholt.pdf>

Miljøstyrelsen (2023). Kortlægning af naturmæssig særlig værdifuld skov - § 25 skov. Tilgængelig på: <https://mst.dk/erhverv/groenproduktion-og-affald/skovbrug/naturmaessigt-saerlig-vaerdifuld-skov-25-skov>

Arter.dk (2023) Tilgængelig på: <https://arter.dk/landing-page>

9. Bilag

9.1 Kortbilag

Der er følgende kortbilag:

1. Grundkort
2. Aktivitetskort

9.2 Ekstern høring af forslag til drifts- og plejeplan for Høvelte 2023-2038

9.2.1 Baggrund

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen gennemfører gennem drift- og plejeplaner en 15-årig planlægning for Forsvarsministeriets arealer. Forslag til drifts- og plejeplaner forelægges efter en intern høring med opfølgende bearbejdning til ekstern høring blandt myndigheder, organisationer og øvrige interesserede.

Forslag til drifts- og plejeplan for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark Øvelsesplads 2023-2038 blev således sendt i ekstern høring den 20. juni 2024. Fristen for høringssvar blev sat til den 19. juli 2024.

I nedenstående tabel fremgår det, hvilke myndigheder, organisationer og andre interessenter der er blevet hørt, samt hvilke høringssvar der er modtaget inden høringsfristens udløb:

Institution	Dato for svar
Miljøstyrelsen	19. juli 2024
Hørsholm Kommune	16. juli 2024
Allerød Kommune	17. juli 2024
Rigspolitiet	10. juli 2024

Der indkom i alt fire høringssvar. Disse kan ses i deres fulde udstrækning i afsnit 9.3. I de følgende afsnit gennemgås de indkomne høringssvar. Der refereres først til høringssvaret – i visse tilfælde med konkrete citater. Derefter foretages en sammenfattende vurdering (kursiv) og til slut beskrives beslutningen om opfølgning (fed).

9.2.2 Høringssvar Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen bemærker, at 'Bilag IV-arten spidssnudet frø er kendt fra øvelsespladsen. Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at der udover spidssnudet frø også er registreret stor vandsalamander, markfirben og flere arter af flagermus inden for øvelsespladsen, jvf. Arter.dk. Disse arter bør derfor også fremgå af og beskrives i drifts- og plejeplanens afsnit om Bilag IV-arter på lige fod med spidssnudet frø.'

Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at der udover spidssnudet frø også er registreret stor vandsalamander, markfirben og flere arter af flagermus inden for øvelsespladsen.

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning.

9.2.3 Høringssvar Hørsholm Kommune

Hørsholm Kommune bemærker, at bekæmpelse af den invasive art bjørneklo ofte foretages for sent og mangelfuldt. Der henvises til kommunens kortlægning af bjørneklo. Derudover bemærkes, at vandløbet Degnebæk Marens Rende er målsat og lever ikke op til målsætningen, hvilket er ejers ansvar. Evt. etablering af overkørsler anses i den forbindelse som et positivt tiltag. Der bemærkes desuden, at 'foruden spidssnudet frø også observeret følgende Bilag IV-arter i øvelsesterænet: markfirben, stor vandsalamander, flere arter af flagermus (herunder brunflagermus, dværgflagermus, troldflagermus, skimmel-flagermus). Derudover er der også registreret en observation af odder i udløbet fra Kajerød Å til Sjælsø'.

Hørsholm Kommune gør opmærksom på, at beskrivelsen af bilag IV-arter i udkast til drifts- og plejeplan på øvelsespladsen er mangelfuld.

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning.

Hvad angår mangelfuld bjørneklobekæmpelse, samt at Degnebæk Marens Rende er et målsat vandløb, som i dag ikke lever op til målsætningen, bør disse emner tages op i direkte dialog med Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen.

9.2.4 Høringssvar Allerød Kommune

Hørsholm Kommune bemærker, at 'på side 11 fremgår det at hvor det er relevant vil der kunne bidrages til restaurering af vandløb, etablere nye vådområder mv. på side 37 derimod nævnes vådområder ikke...'

På 'side 18: Der står i 3, punkt at der etableres overgange over vandløb. Til orientering skal nævnes at dette kræver tilladelse efter vandløbsloven.'

På 'side 23: Der mangler at blive nævnt at den allersydligste del af området ligger op ad Natura 2000 område nr. 137 Kattehal Mose (Sønderskov). Dette bør med og høstet med opsamling i dette område bør overvejes.'

På 'side 25: Markfirben nævnes ikke i planen. Ikke desto mindre er denne art observeret ved stien mellem Forsvarets område og Sjælsø. Det er således så godt som umuligt at disse ikke også skulle færdes på Forsvarets arealer lige op ad. Da der også er set juvenile, er der sandsynligvis tale om ynglende individer.'

På 'side 29-30. japansk pileurt nævnes ikke specifikt her. Bør måske også nævnes, da den er nævnt andetsteds i planen.'

På 'side 32-33 og 45: Rydninger, hvis de fortsat skal laves, bør foretages uden for fuglenes ynglesæson. Dette kan nogle gange ikke lade sig gøre af praktiske årsager, men Kommunen efterlyser at der i planen kunne være en hensigtserklæring med "så vidt muligt uden for fuglenes ynglesæson" eller lignende. Og med respekt for flagermus hvis der er tale om ældre/skadede træer.'

På 'side 33/34/35/45: Bemærk at alle tiltag på §3 arealer der ikke tidligere løbende er udført skal godkendes iht. naturbeskyttelseslovens §3. herunder nyplantninger. Fint at der fokuseres på hjemmehørende arter.'

På 'side 36 7-2: Gælder udjævning af kørsels spor alle steder? Variation i terræn kan nogle gange være meget fint, herunder dannelse af små vandhuller, lavninger mv. med mindre det umuliggør den løbende naturpleje med høstet. Kunne dette uddybes?'

På 'side 46 2-4: Hvorfor opsamles der ikke lige her, men alle de andre steder? Området er delvis §3 og kan udvikle sig naturmæssigt positivt ved opsamling af høstet.'

På 'side 47 3-1: Oprensning af vandhuller skal godkendes af kommunen og der vil være vilkår om årsperiode for oprensning. I planen står der løbende. Der burde måske stå løbende i godkendte perioder af året. Generelt vedr. skovrejsning og igangværende ansøgning: Der bør i den endelige udgave sikres ensartethed med planen og det godkendte skovrejsnings areal iht. igangværende ansøgning og igangværende myndighedsbehandling i Allerød Kommune.'

Allerød Kommune gør opmærksom på mangelfuld beskrivelse af bilag IV-arter, invasive arter (japansk pileurt), samt konsekvensrettelser i udkast til drifts- og plejeplan, samt mangelfuld beskrivelse af Natura 2000-områder.

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen tager bemærkningen til efterretning.

Hvad angår pointering af overholdelse af gældende lovgivning (vandløbs- og naturbeskyttelsesloven), dialog om fremtidige naturplejeprojekter, kommentarer til den nuværende drift, f.eks. rydning af træer, opsamling efter høslæt og udjævning af kørespor bør disse emner tages op i direkte dialog med Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen.

9.3 Eksterne høringssvar

Til Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen

Arter og Naturbeskyttelse
J.nr. 2024-43583
Ref.: kskov
Den 8/7-2024

Høringssvar fra Arter og Naturbeskyttelse vedr. Drifts- og plejeplan for Høvelte, Sandholm og Sjælsmark Øvelsesplads

Miljøstyrelsen kan læse af drifts- og plejeplanen at Bilag IV-arten spidssnudet frø er kendt fra øvelsespladsen. Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at der udover spidssnudet frø også er registreret stor vandsalamander, markfirben og flere arter af flagermus inden for øvelsespladsen, jvf. Arter.dk. Disse arter bør derfor også fremgå af og beskrives i drifts- og plejeplanens afsnit om Bilag IV-arter på lige fod med spidssnudet frø.

Med venlig hilsen

Katrine Skovsen

AC-tekniker | Arter & Naturbeskyttelse
+45 24 92 76 02 | kskov@mst.dk

(FMI-CD besked: Denne mail kommer fra Internettet.)

Hej Josefine,
Hermed kommentarer fra Hørsholm Kommune, Team Miljø vedr. den kommende drifts- og plejeplan for Høvelte, Sandholm og Sjælsmark Øvelsesplads.

Troels Vastrup, Bjørneklo

Vedr. kæmpe-bjørneklo, så håber Hørsholm Kommune at indsatsen intensiveres fremover. Vi ved godt, at arealet er stort og svært, men bekæmpelsen sker ofte for sent og der er en del planter som ikke medtages (men som kan findes af naboer og vores konsulent). Vores registreringer kan ses på <https://www.horsholm.dk/bjorneklokort>

Troels Vastrup, vandløbsmyndighed

Degnebæk Marens Rende er målsat og lever ikke op til målsætningen, kørsel på tværs af vandløb kan være en medvirkende årsag. På den baggrund er det godt nyt at I vil etablere overkørsler. Jeg synes måske formuleringen i afslutning af afsnit 4.5.2 omkring ansvar er lidt uheldig. Kommunen er ganske rigtigt ansvarlig myndighed, men I må som ejer og bruger af området ikke have en brug eller drift af områderne som hindrer målopfyldelse.

Kristian Kongerslev, naturmyndighed

Der skrives i Drifts- og plejeplanens pkt. 4.5.3 at der blandt Bilag IV-arter kun er fundet spidssnudet frø. Jeg skal gøre opmærksom på, at der jf. fundsdatabasen fra arter.dk foruden spidssnudet frø også observeret følgende Bilag IV-arter i øvelsesterrænet: markfirben, stor vandsalamander, flere arter af flagermus (herunder brunflagermus, dværgflagermus, troldflagermus, skimmelflagermus). Derudover er der også registreret en observation af odder i udløbet fra Kajerød Å til Sjælsø.

Venlig hilsen

Kristian Ravn Kongerslev
Biolog

Center for By og Miljø
BOM - Team Miljø
Slotsmarken 13
2970 Hørsholm

Allerød
Kommune

Forsvarsministeriet Ejendomsstyrelsen
Natur- og Plansektionen
Arsenalvej 55
9800 Hjørring
FES-MYN@mil.dk FES-NPS13@mil.dk

Rådhuset
Ole Dahlqvist Sørensen
+4548100819
olds@alleroed.dk

Sagsnr. 24/8752

17. juli 2024

Høringssvar på udkast til drifts- og plejeplan for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark øvelsesplads 2023 – 2038

Allerød Kommune har den 20. Juni 2024 modtaget et udkast til drifts- og plejeplan for Høvelte-Sandholm-Sjælsmark øvelsesplads 2023 – 2038

Det er en meget fin og god plejeplan der sikrer naturværdierne i området mange år frem hvis planen føres ud i livet.

Hermed følger Allerød Kommunes kommentarer til planen:

Side 11 og 37: På side 11 fremgår det at hvor det er relevant vil der kunne bidrages til restaurering af vandløb, etablere nye vådområder mv. på side 37 derimod nævnes vådområder ikke.

Allerød Kommune har et ældre skitseprojekt liggende på omlægning af Ellebæks og Marens Rendes udløb i Sjælsø samt hævnning af vandstand ud over visse eng partier ved skybrud. Dette for at opsamle fosfor og rense vandet fra de 2 vandløb, der indeholder byregnvand, før udledning til Sjælsø. Dette som en del af målopfyldelsen i vandområdeplanerne. Dette projekt blev i sin tid godkendt af Forsvaret til at kommunen kunne lave det. Projektet blev dog aldrig gennemført pga. at den dengang ansøgte pulje i staten, unødigt begrænsede arealets anvendelse til øvelser, ved krav om ingen brinkerrosion i åerne.

Allerød Kommune ser gerne at dette vådområdeprojekt fortsat kan gennemføres, men indenfor rammer der sikrer mulighederne for øvelser. Vi mener at dette vådområde/lavbundsprojekt bør medtages i plejeplanen for om muligt at gennemføre det hvis det kan ske uden konsekvenser for forsvarrets øvelses muligheder. De statslige puljer på således afsøges igen for om der kan opnås støtte til sådant et projekt, nu på acceptable vilkår.

Side 18: Der står i 3, punkt at der etableres overgange over vandløb. Til orientering skal nævnes at dette kræver tilladelse efter vandløbsloven.

Side 23: Der mangler at blive nævnt at den allersydligste del af området ligger op ad Natura 2000 område nr. 137 Kattehaale Mose (Sønderskov). Dette bør med og høstet med opsamling i dette område bør overvejes.

Side 25: Markfirben nævnes ikke i planen. Ikke desto mindre er denne art observeret ved stien mellem Forsvarets område og Sjælsø. Det er således så godt som umuligt at disse ikke også skulle færdes på Forsvarets arealer lige op ad. Da der også er set juvenile, er der sandsynligvis tale om ynglende individer.

Side 29-30. japansk pileurt nævnes ikke specifikt her. Bør måske også nævnes, da den er nævnt andetsteds i planen.

Side 32-33 og 45: Rydninger, hvis de fortsat skal laves, bør foretages uden for fuglenes ynglesæson. Dette kan nogle gange ikke lade sig gøre af praktiske årsager, men Kommunen efterlyser at der i planen kunne være en hensigtserklæring med "så vidt muligt uden for fuglenes ynglesæson" eller lignende. Og med respekt for flagermus hvis der er tale om ældre/skadede træer.

Side 33/34/35/45: Bemærk at alle tiltag på §3 arealer der ikke tidligere løbende er udført skal godkendes iht. naturbeskyttelseslovens §3. herunder nyplantninger. Fint at der fokuseres på hjemmehørende arter.

Side 36 7-2: Gælder udjævning af kørespor alle steder? Variation i terræn kan nogle gange være meget fint, herunder dannelse af små vandhuller, lavninger mv. med mindre det umuliggør den løbende naturpleje med høslet. Kunne dette uddybes?

Side 46 2-4: Hvorfor opsamles der ikke lige her, men alle de andre steder? Området er delvis §3 og kan udvikle sig naturmæssigt positivt ved opsamling af høslet.

Side 47 3-1: Oprensning af vandhuller skal godkendes af kommunen og der vil være vilkår om årsperiode for oprensning. I planen står der løbende. Der burde måske stå løbende i godkendte perioder af året.

Generelt vedr. skovrejsning og igangværende ansøgning:
Der bør i den endelige udgave sikres ensartethed med planen og det godkendte skovrejsnings areal iht. igangværende ansøgning og igangværende myndighedsbehandling i Allerød Kommune.

Såfremt der er spørgsmål til ovenstående, er I velkomne til at kontakte undertegnede på tlf. nummer: 48 100 819 eller via e-mail til naturogmiljoe@alleroed.dk eller olds@alleroed.dk.

Venlig hilsen

Ole Dahlqvist Sørensen
Natur- og vandløbsmedarbejder
Natur, Miljø og Klima

(FMI-CD besked: Denne mail kommer fra Internettet.)

Til Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse

Rigspolitiet har ingen bemærkninger til vedhæftede.

Rigspolitiets j.nr.: 2024-159671.

Med venlig

Med venlig hilsen

Marie Jørgensen
Sektionsleder

POLITI

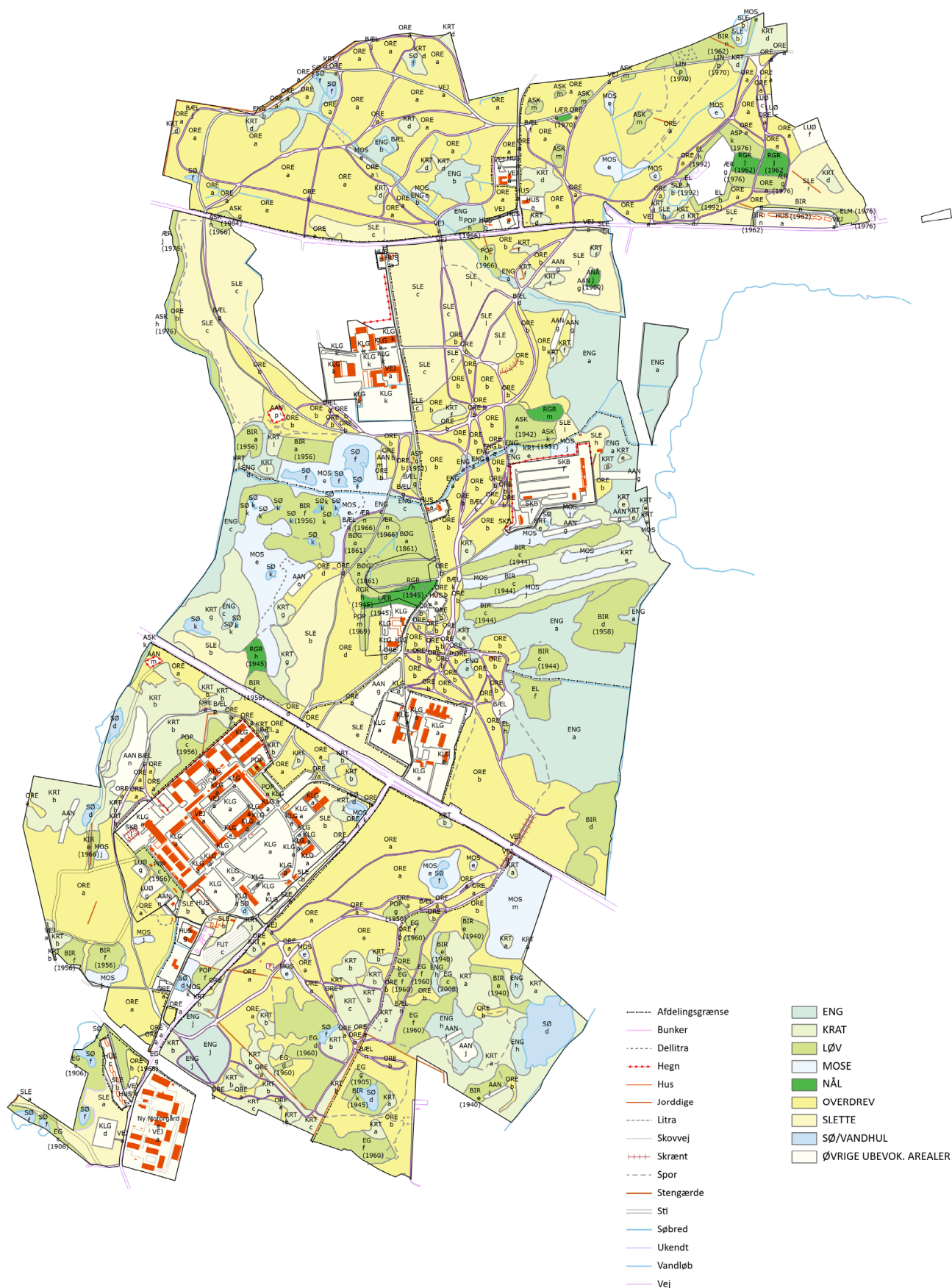
Rigspolitiet
Koncernledelsessekretariatet
Ministerbetjeningssektionen

Polititorvet 14
1780 København V

Telefon 6155 7863
E-mail mjo048@politi.dk

Web www.politi.dk
Facebook facebook.com/politi
Twitter twitter.com/rigspoliti

Kortbilag 1, Grundkort

Kortbilag 2, Aktivitetskort

